

Muzeul Județean Mureș
BIBLIOTHECA MVSEI MARISIENSIS
SERIES SCIENTIAE NATURAE nr. 9

PEDAGOGIE MUZEALĂ

IX

2023

MUZEUL JUDEȚEAN MUREȘ
BIBLIOTHECA MVSEI MARISIENSIS
SERIES SCIENTIAE NATURAE NR. 9

CONSILIUL
JUDEȚEAN
MUREȘ

Redactor responsabil: Koppány-Bulcsú ÖTVÖS – director

Colegiul de redacție:

prof. Daniela-Ramona BOTOȘ – redactor șef

dr. Mihaela SĂMĂRGHIȚAN – membru

Referenți științifici:

prof. univ. dr. Călin FELEZEU (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Psihologie și Științele Educației)

lector. univ. dr. Hadrian-Vasile CONȚIU (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de Psihologie și Științele Educației)

dr. Rodica CIOBANU (Muzeul Național Brukenthal Sibiu, Muzeul de Istorie Naturală)

dr. Florin RIDICHE (Muzeul Olteniei Craiova)

prof. Silvia-Alina SOLOMON (Școala Gimnazială Nr. 7 Târgu Mureș)

Correspondență:

Muzeul Județean Mureș

str. Mărăști nr. 8A, 540328

Târgu Mureș, România

Website: www.muzeulmures.ro

Facebook: [muzeul.mures.maros.muzeum](https://www.facebook.com/muzeul.mures.maros.muzeum)

Instagram: [@mures_county_museum](https://www.instagram.com/mures_county_museum)

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine autorilor.

Coperta: dr. Mihaela Sămărghițan

© Muzeul Județean Mureș, Secția de Științele Naturii, 2023

ISSN 2392 – 7860

EDITURA MEGA | www.edituramega.ro

e-mail: mega@edituramega.ro

MUZEUL JUDEȚEAN MUREȘ

PEDAGOGIE MUZEALĂ

IX

ȘTIINȚELE NATURII

Târgu Mureș
2023

CUPRINS

Daniela-Ramona BOTOȘ, Ovidiu BÂRSAN, Cătălin MAIER

Tabăra din curtea Bisericii și din curtea Muzeului • The camp in the church and museum courtyards 7

Mirela Sabina RIDICHE

Rolul cultural și educațional al conferințelor publice derulate în cadrul proiectului „Muzeul – o școală altfel”, la Muzeul Olteniei din Craiova • The cultural and educational role of public conferences held within the project “The museum – a school otherwise”, at the Oltenia Museum Craiova 19

Mirela Sabina RIDICHE, Carmen GACHE

Etica relației om-natură – o temă aplicată în educația muzeală, la Muzeul Olteniei din Craiova • *The ethics of the human-nature relationship* – a theme applied in museum education at the Oltenia Museum Craiova 27

Monica CÎRSTEA, Emilia Rodica SAVELOVICI

Proiectul expozițional „Motive ancestrale și simboluri sacre în tradiția încondeierii ouălor” • The exhibition project “The ancestral motifs and sacred symbols in the tradition of egg painting” 33

Amalia Daniela NICOARĂ

Proiect educațional „Oul încondeiat muntenesc – model și inspirație” • Educational project “Decorated egg from Muntenia County – model and inspiration” 45

Corina IORDAN

O zi cu Firuța Furnicuța • A day with Firuța Furnicuța 53

Medeea C. HALICI

Schimbarea percepțiilor asupra naturii prin activitățile de pedagogie muzeală • Changing perceptions of nature through museum pedagogy activities 67

Mariana CUZIC, Viorel CUZIC

Atelierul de creație „EcoBlue” – model de educație pentru mediu • Workshop “EcoBlue” – model of education for the environment 77

Adina-Nicoleta POP

Activitatea de pedagogie muzeală „Introducere în botanică” • Museum pedagogy activity “Introduction to botany” 85

TABĂRA DIN CURTEA BISERICII ȘI DIN CURTEA MUZEULUI

Daniela-Ramona BOTOȘ¹, Ovidiu BÂRSAN², Cătălin MAIER²

¹Muzeul Județean Mureș, Secția de Științele Naturii, str. Horea nr. 24,

RO-540036 Târgu Mureș, botos.dana@gmail.com;

²Biserica „Sfânta Ana” Târgu Mureș, Bd. Pandurilor nr. 69,

RO-540505 Târgu Mureș, barsanovidu@yahoo.com, cata_maier@yahoo.com

Rezumat

Secția de Științele Naturii din cadrul Muzeului Județean Mureș a participat la Programul „Tabăra din curtea Bisericii”, organizat de Biserica „Sfânta Ana” din Târgu Mureș, în perioada 24 iulie – 28 iulie 2023, cu trei activități de pedagogie muzeală. Programul a fost destinat copiilor și elevilor din comunitatea Bisericii „Sfânta Ana”, cu vârste cuprinse între 6 și 15 ani.

Două dintre aceste activități – atelierelor mobile, s-au desfășurat la Centrul Catehetic „Sfântul Chiril al Ierusalimului” din cadrul Bisericii, iar o altă activitate s-a desfășurat la sediul Secției de Științele Naturii – în Sala de activități de pedagogie muzeală și în curtea instituției, în Sera cu cactuși și plante suculente și în Grădina cu plante aromatice cu spațiul verde aferent.

Activitățile organizate, în comun, au oferit copiilor și elevilor, experiențe educative, creative și sportiv-recreative inedite și le-au dezvoltat abilități specifice, inclusiv de lucru în echipă, într-un mod relaxant.

Introducere

Biserica „Sfânta Ana” din Târgu Mureș organizează, începând din anul 2019 o paletă bogată de activități în cadrul Programului „Tabăra din curtea Bisericii”, dedicate copiilor și elevilor din comunitatea Bisericii „Sfânta Ana”, cu vârste cuprinse între 6 și 15 ani. Acestea includ: activități educative și creative (rugăciune, lectură și studiu biblic, ateliere de lectură, ateliere jurnalistice, ateliere cinematografice, excursii interactive, activități în aer liber și altele), susținute de cadre didactice și alți specialiști.

Integrarea activităților de rugăciune, lectură și studiu biblic în programul tinerilor participanți, sunt deosebit de importante pentru însușirea unor deprinderi de viață creștină, trezirea unor sentimente de bună cuviință și omenie, punerea în practică a îndemnurilor și principiilor biblice, alături de înțelegerea Bibliei, a cuvântului lui Dumnezeu. De asemenea, organizatorii au mereu în vedere stabilirea unor relații sănătoase în mentalul tinerilor, între știință și religie, între *a crede* și *a cerceta*. Tocmai de aceea, participanții sunt invitați să exploreze biodiversitatea diferitelor forme de viață ca premiză sănătoasă pentru o sigură armonizare cu lumea spirituală. De fapt, între biologic și spiritual nu este nicidecum un conflict, nici măcar de interese, ci o perpetuă invitare la complementar și viziune integrativă asupra vieții.

În vara anului 2023, Secția de Științele Naturii din cadrul Muzeului Județean Mureș a răspuns afirmativ propunerii Bisericii „Sfânta Ana”, respectiv a preoților parohi ai Bisericii, preot dr. Ovidiu Bârsan și preot dr. Cătălin Maier, de a se implica în organizarea unor activități educative în cadrul programului mai sus amintit, o propunere onorantă, inedită dar, în primul rând, benefică, dat fiind și curentul actual al muzeologiei internaționale vis á vis de noțiunea de *comunitate muzeologică*. S-a încercat, astfel, conectarea a două comunități pe care le considerăm complementare, cea a Bisericii și cea a Muzeului.

În consecință, ediția din anul 2023 a Programului „Tabăra din curtea Bisericii”, s-a desfășurat în parteneriat cu Secția de Științele Naturii din cadrul Muzeului Județean Mureș, precum și cu Studioul Regional de Radio Târgu Mureș, în perioada 24 iulie – 28 iulie 2023 (Fig.1).

Materiale și metode

Secția de Științele Naturii a participat la Programul „Tabăra din curtea Bisericii”, cu trei activități de pedagogie muzeală. Două dintre acestea, atelierele mobile, s-au desfășurat la Centrul Catehetic „Sfântul Chiril al Ierusalimului” din cadrul Bisericii, iar a treia la sediul Secției de Științele Naturii – în Sala de activități de pedagogie muzeală și în curtea instituției, în Sera cu cactuși și plante suculente și în Grădina cu plante aromatice cu spațiul verde aferent.

Am propus a treia activitate, deoarece curtea Muzeului, îmbogățită cu Grădina cu plante aromatice și cu Sera cu cactuși și plante suculente, a devenit, prin proiectul *Reabilitarea Muzeului de Științele Naturii din Târgu Mureș*, finalizat în anul 2023, un cadru ideal, un spațiu alternativ școlii, pentru derularea unei palete largi de activități culturale, într-o manieră educativă și interactivă, pentru mai multe categorii de public.

Atelierele de pedagogie muzeală mobilă, „Bizamul” și „Cârțița”, propuse de către reprezentanții muzeului, prof. Daniela-Ramona Botoș și Sorina Oprea – conservator, au avut ca scop cunoașterea îndeaproape a două mamifere, conservate în depozitele științifice ale muzeului, bizamul – un mamifer acvatic și cârțița – un mamifer subteran, ambele cu abilități de constructori.

Suporturile didactice utilizate pentru cele două ateliere, desfășurate la Biserică, au fost următoarele:

a) două *videoproiecții*:

– „Bizamul” și „Cârțița” (Fig. 2);

b) *modele didactice*:

– modele naturale (Fig. 3, Fig. 4):

– pentru exemplificarea modului de alcătuire a corpului celor două mamifere: bizam naturalizat, craniul de bizam, cârțiță naturalizată (bunuri culturale mobile din colecțiile Muzeului);

– pentru realizarea de lanțuri trofice: nevăstuică naturalizată, hârciog european naturalizat, piele de hermelină (bunuri culturale mobile din colecțiile Muzeului), organe de plante, cochilii de melci, pește naturalizat;

– modele logice (piese de puzzle);

– modele vii: profesorul și elevul, pentru ilustrarea mersului plantigrad al bizamului și al cârțiței (Fig. 5);

– mulaje de broaște, replici de insecte.

c) *fișe de lucru* – destinate copiilor cu vârste cuprinse între 6–10 ani: desene de colorat (Fig. 6); imagini reprezentând cârțița și bizamul – pentru reconstituirea acestora prin tehnica colajului (din hârtie) (Fig. 7);

d) *test grilă interactiv* – cu răspunsuri corecte, simple sau multiple sau fără nici un răspuns corect – **Comparație cârțiță/ bizam**, cuprinzând 30 de întrebări, după cum urmează:

TEST GRILĂ INTERACTIV COMPARAȚIE CÂRTIȚĂ/ BIZAM:

1) Cârțița este:

a) un rozător.

b) un insectivor.

2) Cârțița este:

- a) mai ușoară decât bizamul.
- b) mai grea decât bizamul.

3) Cârțița are:

- a) corpul bondoc, la fel ca și bizamul.
- b) corpul suplu, cilindric.

4) Cârțița are:

- a) blana aspră.
- b) blana catifelată, la fel ca și bizamul.

5) Cârțița are:

- a) 4 incisivi.
- b) 6 incisivi, care cresc neconținut.
- c) 2 incisivi.

6) Cârțița are:

- a) coada lungă și stufoasă.
- b) coada scurtă.

7) Cârțița are:

- a) ochi mari și frumoși, cu care vede bine.
- b) ochi cât un grăunte de mac.

8) Cârțița și bizamul au:

- a) pavilioanele urechilor reduse.
- b) pavilioanele urechilor mari.

9) Cârțița:

- a) aude foarte bine.
- b) nu aude foarte bine.

10) Cârțița:

- a) are simțul mirosului bine dezvoltat.
- b) nu are simțul mirosului bine dezvoltat.

11) Cârțița are:

- a) botul foarte mobil.
- b) botul imobil.
- c) botul golaș.

12) Cârțița:

- a) este un săpător grozav, la fel ca și bizamul.
- b) este un bun înotător, la fel ca și bizamul.

13) Cârțița sapă:

- a) cu membrele anterioare, care arată ca niște cazmale.
- b) cu membrele anterioare, la fel ca și bizamul.
- c) cu membrele posterioare, care arată ca niște cazmale.

14) Cârțița și bizamul vin la salonul de manichiură și solicită o manichiură/ pedichiură. Cea mai reușită manichiură/ pedichiură o va avea:

- a) cârțița – cu unghii late și groase, unite printr-o membrană, la membrele anterioare, cu care sapă galerii = manichiură.
- b) bizamul – cu unghii puternice, cu care sapă galerii, la membrele anterioare = manichiură.
- c) bizamul – la membrele posterioare, cu care înoată = pedichiură.

15) Cu membrele posterioare, cârțița:

- a) înoată.
- b) sapă galerii.
- c) aruncă pământul din galerii.

16) Cârțița:

- a) trăiește toată viața sub pământ, la fel ca și bizamul.
- b) înoată bine.

17) Cârțița:

- a) își face rezerve de hrană, la fel ca și bizamul.
- b) nu își face rezerve de hrană.

18) Cârțița:

- a) mănâncă la fel de mult ca și bizamul (circa 50 g de hrană pe zi).
- b) mănâncă puțin.

19) Cârțița mănâncă, mai ales:

- a) plante acvatice.
- b) râme.
- c) plante acvatice, la fel ca și bizamul.
- d) furnici, cărăbuși, muște, fluturi de noapte, coropișnițe.

20) Cârțița naște:

- a) de 2 ori pe an.
- b) maxim de 4 ori pe an, la fel ca și bizamul.

21) Mama cârțiță este însărcinată:

- a) circa o lună, la fel ca și mama bizam.
- b) circa 2 luni.

22) Puii cârțiței devin adulți:

- a) la vârsta de 6 luni, la fel ca și cei ai bizamului.
- b) la vârsta de 1 an.

23) Cârțița:

- a) trăiește mai mult decât bizamul.
- b) trăiește cât bizamul.

24) Cârțița:

- a) poate fi vânată de vulpe, la fel ca și bizamul.
- b) nu poate fi vânată de vulpe.

c) poate fi vânată de știucă.

25) Canibalismul este întâlnit:

- a) la bizami, în perioada de reproducere.
- b) la cârțițe, în perioada de reproducere.

26) Cârtița:

- a) este un animal folositor, întotdeauna.
- b) este un animal dăunător, uneori.

27) Cârtița:

- a) este un animal nocturn, la fel ca și bizamul.
- b) este un animal diurn.

28) Cârtița:

- a) este un animal plantigrad, la fel ca și bizamul.
- b) este un animal digitigrad, la fel ca și pisica.

29) Cârtița:

- a) aleargă bine, la fel ca și bizamul.
- b) nu aleargă bine.

30) Cârtița:

- a) iese la suprafața pământului noaptea.
- b) iese la suprafața pământului ziua.
- c) nu îi place să stea sub pământ.

Răspunsuri: 1b, 2a, 3b, 4-nici un răspuns corect, 5-nici un răspuns corect, 6b, 7b, 8a, 9a, 10a, 11a și c, 12a și b, 13a, 14a, b și c, 15c, 16- nici un răspuns corect, 17- nici un răspuns corect, 18a, 19b, 20a, 21a, 22a, 23a, 24a, 25b, 26b, 27a, 28a, 29-nici un răspuns corect, 30a.

Testul a fost prezentat sub formă de concurs între două echipe echilibrate de copii și elevi participanți, care au primit roluri specifice: echipa bizamilor și echipa cârțițelor. A fost moderat de către autorii studiului.

Proiecția filmelor „Bizamul” și „Cârțița”, a urmărit consolidarea și completarea cunoștințelor din programele școlare pentru disciplinele de biologie.

Filmul „Bizamul” a fost structurat astfel:

- încadrarea bizamului în grupul mamiferelor rozătoare;
- generalități despre bizam (cu accent pe modalitățile prin care a pătruns în fauna României);
- habitatul bizamului;
- alcătuirea corpului bizamului;
- comportamentul bizamului;
- hrănirea;
- informații despre modul în care își construiește culcușul/căsuța – asemeni unui constructor desăvârșit;
- reproducerea bizamului;
- dușmanii naturali ai bizamului (Botoș et al., 2018).

Filmul „Cârțița”, a fost structurat astfel:

- încadrarea cârțiței în grupul mamiferelor insectivore;

- mediul și modul de viață;
- alcătuirea corpului;
- galeriile cârțiței;
- hrănirea și canibalismul;
- reproducerea;
- longevitatea;
- dușmanii naturali ai cârțiței;
- curiozități despre cârțiță.

Secvențele de lucru pentru atelierele mobile au fost următoarele:

- prezentarea filmelor „Bizamul” și „Cârțița”, prin intermediul a două videoproiecții;
- realizarea de lanțuri trofice;
- reconstituirea celor două animale, utilizând diverse tehnici și materiale;
- concursul dintre echipa cârțițelor și echipa bizamilor, utilizând ca suport testul grilă *Comparație cârțiță/ bizam* (Fig. 8).

Au fost utilizate metode didactice activ-participative: conversația, învățarea prin descoperire, problematizarea, învățarea cu ajutorul modelelor, comparația, jocul demonstrativ prin intermediul modelului viu.

Activitatea desfășurată la sediul Secției de Științele Naturii – în Sala de activități de pedagogie muzeală și în curtea instituției, în Sera cu cactuși și plante suculente și în Grădina cu plante aromatice cu spațiul verde aferent, propusă de către reprezentanți ai Muzeului, dr. Mihaela-Niculina Sămărghișan și ing. Mihnea-Cristian Tache, au avut ca obiectiv familiarizarea participanților cu grupele de plante din curtea Muzeului și cu tehnicile de grădinărit și, în mod special, cu interpretarea tipurilor de gazon în context educativ. Suporturile didactice utilizate pentru această activitate au fost următoarele:

a) două videoproiecții:

- „Tipuri de gazon” și „Grădina cu plante aromatice” (Fig. 9);

b) expoziția de cactuși și de plante suculente din Seră (Fig. 10);

c) modele didactice:

- modele naturale:

- cactușii și plantele suculente din Seră (bunuri culturale naturale);
- plantele aromatice din Grădina cu plante aromatice.

- motouneltele destinate întreținerii spațiului verde din curtea instituției: mașină autopropulsată de tuns gazon, trimmer de gazon, suflantă de frunze, atomizor (Fig. 11);

- resurse umane: inginerul horticol și elevul, pentru ilustrarea modului de utilizare a motouneltelor (Fig. 12).

Prin filmul „Tipuri de gazon” s-a urmărit familiarizarea participanților cu unele tipuri de gazon, cum ar fi: gazonul de agrement, gazonul ornamental, gazonul englezesc, gazonul mauritan sau gazonul înflorat – un gazon mai pretențios, utilizat mai rar în amenajările peisagistice.

Filmul „Grădina cu plante aromatice” le-a propus participanților o incursiune în colecția de plante aromatice din Grădina cu plante aromatice din curtea instituției: lavanda, salvia, menta, lămâița, cimbrisorul, cimbrul de grădină, rozmarinul, ceapa de frunze, clematita, lemnul câinesc.

Secvențele de lucru pentru această activitate au fost următoarele:

- prezentarea filmelor „Tipuri de gazon” și „Grădina cu plante aromatice”, prin intermediul a două videoproiecții;
- vizită ghidată în Sera Muzeului: prezentarea colecției de cactuși și de plante suculente;
- identificarea plantelor din Grădina cu plante aromatice;
- interpretarea tipurilor de gazon în context educativ;

- familiarizarea cu tehnici de grădinărit, cu modalitățile de întreținere a gazonului, cu motouneltele, prin contact direct – toate acestea alături de un inginer horticol;
- joc distractiv cu mere (Fig. 13).

Au fost utilizate metode didactice activ-participative: conversația, învățarea prin descoperire, problematizarea, învățarea cu ajutorul modelelor, demonstrația.

Concluzii

Activitățile organizate, atât de Biserică, cât și de Muzeu, au oferit copiilor și elevilor, experiențe educative, creative și sportiv-recreative inedite și au dezvoltat abilități specifice într-un mod relaxant, cu accent pe abilitățile de lucru în echipă (Fig. 14).

S-a demonstrat, dacă mai era cazul, că activitățile ludice se pot constitui în metode de învățare eficiente, pot angrena copiii și elevii în învățare, într-o manieră aparte.

Sperăm că am reușit să rezonăm cu membrii comunității Bisericii, să aducem „Tabăra din curtea Bisericii” în „curtea” Muzeului, devenită, într-o zi de iulie din anul 2023, un loc de divertisment și de învățare activă, un așa numit *muzeu-ecologie*, poate chiar și un *muzeu-religie*, însă, sigur, un centru de educație interactivă.

BIBLIOGRAFIE

1. Amado, G., Guittet, A., 2007, *Psihologia comunicării în grupuri*, Editura Polirom, Iași.
2. Berger, M., 2012, *Cactușii, cultivare și îngrijire*, Editura Casa, Oradea.
3. Botoș, D. R., Pop., L., Mărginean, Z., 2018, Ziua apei la muzeu, *Pedagogie muzeală, Științele Naturii*, V, Muzeul Județean Mureș, Editura Mega, Tîrgu Mureș: 105–114.
4. Ionescu, M. (coord.), 2013, *Studii de pedagogie aplicată*, Editura Eikon, Cluj-Napoca.
5. <https://www.scribd.com/doc/223869388/Tipuri-de-Gazon>

THE CAMP IN THE CHURCH AND MUSEUM COURTYARDS (Abstract)

The Natural Sciences Section of the Mureș County Museum participated in the “Church Courtyard Camp” Program, organized by the “Saint Ana” Church in Târgu Mureș, from July 24th to July 28th, 2023, with three museum pedagogy activities. The program was aimed at children and students from the community associated with the “Saint Ana” Church, aged between 6 and 15 years old.

Two of these activities – mobile workshops – took place in the dedicated educational activities room at the Church headquarters, and one activity took place at the Natural Sciences Section headquarters – in the museum pedagogy activity room and in the institution’s courtyard, in the cactus and succulent greenhouse, and in the aromatic plant garden with its adjacent green space.

The jointly organized activities provided children and students with unique educational, creative, and recreational experiences, developing their skills in a relaxing manner, including teamwork skills.

Fig. 1: Afișul evenimentului.

Fig. 2: Aspecte din timpul videoproiecțiilor „Bizamul” și „Cârțița”.

Fig. 3, Fig. 4: Modele naturale pentru atelierele mobile „Bizamul” și „Cârțița”.

Fig. 5: Model viu pentru atelierul mobil „Cârțița”.

Fig. 6: Fișe de lucru – Desene de colorat.

Fig. 7: Fișe de lucru – Tehnica colajului.

Fig. 8: Concursul dintre echipa cărțițelor și echipa bizamilor, utilizând ca suport testul grilă *Comparație cărțiță/ bizam*.

Fig. 9: Aspecte din timpul videoproiecțiilor „Tipuri de gazon” și „Grădina cu plante aromatice”.

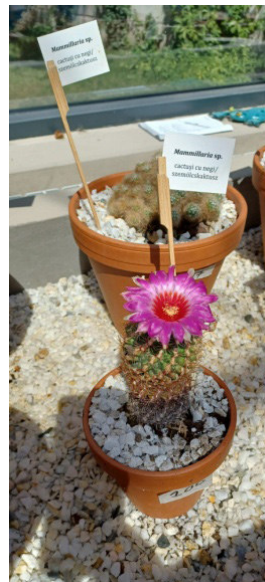
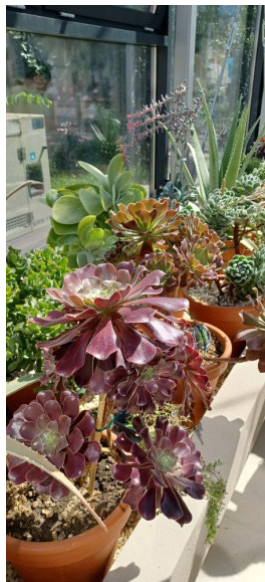

Fig. 10: Model didactic: expoziția de cactuși și de plante succulente din Seră.

Fig. 11: Modele didactice: motounelte.

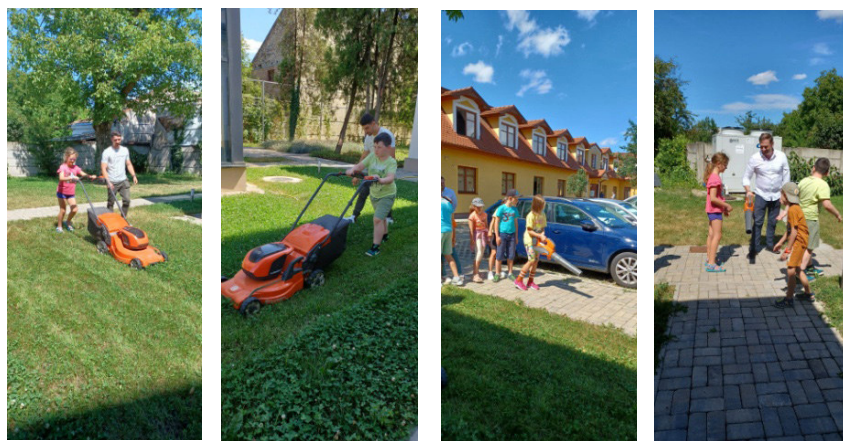

Fig. 12: Resurse umane.

Fig. 13: Joc distractiv cu mere.

Fig. 14: Aspecte de la finalul activităților.

ROLUL CULTURAL ȘI EDUCAȚIONAL AL CONFERINȚELOR PUBLICE DERULATE ÎN CADRUL PROIECTULUI „MUZEUL – O ȘCOALĂ ALTFEL”, LA MUZEUL OLTENIEI DIN CRAIOVA

Mirela Sabina RIDICHE¹

¹Muzeul Olteniei Craiova, str. Popa Șapcă nr. 8,
RO-820009 Craiova, ridichemirela@gmail.com

Rezumat

„Muzeul – o școală altfel” este un proiect muzeal cu scop cultural-educativ, inițiat de subsemnata în anul 2013, în special ca suport pentru susținerea programului Școala Altfel lansat de Ministerul Educației și Învățământului în anul școlar 2011–2012.

Conferințele pentru public au avut o pondere semnificativă în rândul activităților derulate în cadrul proiectului, iar câteva dintre obiectivele avute în vedere în organizarea acestor servicii/produse muzeale au fost următoarele: extinderea nivelului de cunoaștere, descoperirea de noi semnificații ale evenimentelor, lucrurilor și ideilor; experimentarea de emoții noi care să genereze atitudini și comportamente benefice, atât pentru sinele propriu cât și pentru comunitate. Ca atare, temele alese pentru expunerile însoțite de videoproiecții, au evidențiat o multitudine de aspecte naturale, sociale și culturale din diverse țări de pe harta lumii, relația omului modern cu mediul de trai, impactul factorilor antropici asupra ecosistemelor Terrei, viața și activitatea unor savanți români de renume internațional ș.a.

Toate Conferințele au fost organizate în colaborare cu cadrele didactice, care au fost interesate să participe alături de studenți și/sau elevi, iar conținuturile expunerilor au fost prezentate astfel încât să asigure un supliment în procesul educațional, dar și în promovarea culturii. Pentru a potența impactul cultural-educativ, unele conferințe au fost accesoryzate cu fotoexpoziții tematice – inspirate din tema Conferințelor – sau cu alte efecte vizuale / auditive. Sunt luate în discuție 14 conferințe publice, organizate de subsemnata, toate fiind susținute de specialiști din afara muzeului, cu expertize în domeniul Științelor Naturii.

Beneficiarii conferințelor au fost, în general, studenți ai Facultăților de Horticultură și Științe ale Universității din Craiova, elevi din învățământul secundar superior (colegii, licee) din Craiova și cadre didactice din învățământul universitar și preuniversitar.

Introducere

Proiectul cultural-educativ „Muzeul – o școală altfel” a fost lansat la Muzeul Olteniei Craiova în anul 2013, cu scopul de a deservi programul Școala Altfel (program consacrat de Ministerul Educației și Învățământului, în anul școlar 2011–2012), care avea ca deviză, începând cu anul școlar 2012–2013, sloganul „Să știi mai multe, să fii mai bun”. Pornind de la aceste considerente am avut în vedere ca manifestările cuprinse în proiect (conferințe, expuneri de referate, fotoexpoziții, activități didactice, workshop-uri tematice etc.), să aibă un caracter interdisciplinar/ transdisciplinar și să contribuie la dezvoltarea elevului sau individului în toate planurile (personal, social și profesional).

Dintre serviciile educative cuprinse și derulate în cadrul proiectului nostru, **Conferințele publice** au reprezentat o pondere semnificativă. Acest tip de produs muzeal, este mai puțin obișnuit în paleta de servicii muzeale (Zbucnea, 2014), deși încă de la începutul secolului XX,

savantul Grigore Antipa, directorul Muzeului de Istorie Naturală „Grigore Antipa” din București, la acea vreme, recomanda muzeului pe care îl conducea, ca printre serviciile muzeale să se regăsească conferințele publice, pentru o educație activă a publicului de toate vârstele (Antipa, 1923; Serafim, 1994; Petrescu et al., 2016).

Obiectivele avute în vedere la organizarea Conferințelor publice derulate în cadrul proiectului nostru au fost următoarele:

- extinderea nivelului de cunoaștere – pentru toate categoriile de public;
- descoperirea de noi semnificații ale evenimentelor, lucrurilor și ideilor;
- experimentarea de emoții noi care să genereze atitudini și comportamente benefice, atât pentru sinele propriu cât și pentru comunitate;
- stimularea / provocarea tinerilor (elevilor, studenților), pentru explorarea necunoscutului, observarea și investigarea locurilor, fenomenelor ș.a.

Metode și mijloace de lucru

Conferințele organizate de Muzeul Olteniei Craiova de-a lungul anilor au avut adresabilitate către toate categoriile de public, dar mai ales către elevi și studenți. Prin tematicile abordate am încercat să acoperim nevoia de instruire nonformală și interdisciplinară/transdisciplinară (<https://www.creeaza.com/didactica/didactica-pedagogie/TRANSDISCIPLINARITATEA-O-NOUA-ABORARE-A-INVATĂRII-417.php>) și să creăm un mediu propice pentru dezvoltarea capacităților de a corela și asimila cunoștințe noi sau care au legătură cu problemele și provocările lumii în care trăim.

Expunerile însoțite de videoproiecții au fost susținute, de regulă, de specialiști din domeniul Științelor Naturii, din afara muzeului și au fost mediatizate în presa scrisă și vorbită. Comunicatele de presă au fost elaborate de subsemnata astfel încât să cuprindă detalii esențiale despre tema conferințelor și au fost mediatizate, de fiecare dată, pe pagina de Facebook a Muzeului Olteniei, în zilele premergătoare fiecărei Conferințe publice.

Pentru a avea o bună rezonanță și receptivitate la public, Conferințele au fost, deseori, asociate cu evenimentele înscrise în calendarul ecologic instituit de Organizația Națiunilor Unite, precum: Ziua Biodiversității – 22 mai (ex. Conferința *India văzută prin ochii și sufletul unui naturalist*), Ziua Mediului – 5 iunie (ex. *Etica relației Om-Natură* – 2016) etc., iar pentru a potența impactul cultural-educativ, unele conferințe au fost accesoryzate cu fotoexpoziții tematice – inspirate din tema Conferințelor – sau cu alte efecte vizuale/auditive.

Toate Conferințele au fost organizate la sediul Secției de Științele Naturii, în sala de conferințe, prin colaborarea cu cadrele didactice interesate să participe alături de studenți și/sau elevi, iar conținuturile expunerilor au fost prezentate astfel încât să asigure un supliment în procesul educațional, dar și în promovarea culturii.

Rezultate:

Per total, subsemnata a organizat 14 Conferințe publice, în cadrul Proiectului cultural-educativ „Muzeul – o școală altfel”, între anii 2013–2019, acestea fiind succint prezentate în continuare.

Conferința *SPEOLOGIE ÎN LĂCAȘUL NORILOR (MEGHALAYA). INDIA VĂZUTĂ PRIN OCHII ȘI SUFLETUL UNUI NATURALIST* susținută de către d-na biolog dr. Oana Cachula de la Muzeul Național de Istorie al României, cu prilejul Zilei Internaționale a Biodiversității (22 Mai, 2013) – Foto 1–2 (Planșa 1).

Participanții (cadre didactice și elevi din Colegiul Național „Elena Cuza” și Colegiul Național „Carol I” din Craiova) au avut prilejul să vizioneze și fotoexpoziția cu același titlu, cu aspecte din NE Indiei și, totodată, să audieze muzică taradițională indiană.

Extras din comunicatul de presă: „D-na biolog dr. Oana Cachula va oferi auditoriului, detalii despre logistica, desfășurarea și rezultatele științifice obținute de biologii participanți în cele trei expediții dintre anii 2011–2013, în Nordul Indiei. De asemenea, nu vor fi trecute cu vederea aspectele sociale și culturale, care fac din această țară un punct de atracție pe harta lumii, dar și unele probleme legate de conservarea biodiversității în contextul conservării patrimoniului cultural mondial”.

Conferința *CĂLĂTORIND DIN ȚARA LUI TAGORE ÎN ȚARA LUI CONFUCIUS* susținută de către conf. univ. dr. Carmen Gache de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași (4 iunie 2013) – Foto 3–4 (Planșa 1).

Participanții au fost, cu precădere, studenți ai Facultății de Agricultură și Horticultură a Universității din Craiova și elevi ai Colegiul Național „Carol I” Craiova.

Extras din comunicatul de presă: „Prin mijloace multimedia moderne, d-na conf.univ. dr. Carmen Gache ne oferă o călătorie fascinantă prin peisajul, atmosfera, cultura și splendorile Indiei și Chinei, pornind de la romanticul Taj Mahal până spre plantațiile de ceai de pe dealurile orașului Darjeeling, situat la poalele trufașului masiv muntos Himalaya și, apoi, de la minunatele grădini chinezești către fastuosul palat imperial din Orașul Interzis până la Marele Zid. Nu sunt neglijate nici crâmpeiele imortalizate din parcurile zoologice și grădinile botanice, astfel că auditoriul este familiarizat cu elementele faunistice și botanice endemice și rare din această parte a globului – uimitor tărâm al ceaiului verde, al mătășii, al lotusului și ghimbirului din îndepărtatul Orient”.

Conferința *AMERICA DE NORD, DE LA CIVILIZAȚIA AMERINDIANĂ LA „ZGÂRIE NORI”* – susținută de către d-na conf. univ. dr. Carmen Gache, de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași (2 iunie 2014) – Foto 5–6 (Planșa 1).

Participanții (cadre didactice și elevi din Colegiul Național Economic „Gheorghe Chițu” Craiova au avut prilejul să vizioneze și fotoexpoziția cu același titlu expusă în sala de conferințe.

Extras din comunicatul de presă: „D-na conf. univ. dr. Carmen Gache, de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași va expune un crâmpei din trecutul și prezentul tărâmurilor îndepărtate din Lumea Nouă, pornind de la vestigiile amerindienilor, păstrate cu grijă în patrimoniul muzeelor, până la spectacolul naturii oferit de cascadele tumultuoase (Rideau și Niagara) și parcul natural Algonquin din Canada, apoi de la edificiile impunătoare și furnizoare de știință ale Harvardului, până la zgârie norii din Ground Zero sau Times Squares ale New York-lui (S.U.A.). Dezideratul conferinței este, în sine, un îndemn spre cunoaștere, spre instruire și organizare temeinică, dar și spre evaluarea atentă a adevăratelor valori naturale și umane. Este un prilej de a reflecta la cuvintele rostite de Theodore Roosevelt – al 26-lea președinte al S.U.A: *Nu bogăția ne face un popor mareț, ci felul în care ne folosim de ea*”.

Conferințele *CĂLĂTORII ÎN EXTREMUL ORIENT ȘI COREEA DE SUD ȘI JAPONIA* – susținute de către d-na conf. univ. dr. Carmen Gache, de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași (4–5 iunie, 2015), cu prilejul Zilei Mediului (5 iunie) și a Zilelor Craiovei.

Participanții (cadre didactice și elevi din Colegiul Național Economic „Gheorghe Chițu” și Colegiul Național „Carol I” Craiova) au avut prilejul să vizioneze și **fotoexpoziția tematică GRĂDINILE ORIENTULUI** expusă în sala de conferințe – Foto 7–9 (Planșa 1).

Extras din comunicatul de presă: „D-na Carmen Gache a întreprins mai multe excursii în spațiul nipon, călătorind apoi în Coreea de Sud, vizitând temple vechi și grădini impresionante urmărind, totodată, spectacolul urban oferit de amețitoarele metropole asiatice: Tokyo, Kyoto, Hiroshima, Seul. Noianul de impresii culese și imortalizate în Japonia, dincolo de Poarta Torii și în Coreea de Sud, ținutul dintre mări, suprapuse peste amintiri mai vechi, adunate din călătoriile de pe unele tărâmurii fascinante ale Chinei, constituie tema celor două conferințe menționate mai sus, precum și suportul fotoexpoziției Grădinile Orientului. Participanții la eveniment au prilejul să cunoască și să pătrundă mai profund în peisajul,

atmosfera, cultura și splendorile îndepărtatului continent asiatic și, de asemenea, să reflecteze la vechile proverbe japoneze *Piatra prețioasă dacă nu este șlefuită nu strălucește și Viziunea fără acțiune este un vis cu ochii deschiși. Acțiunea fără viziune este un coșmar*, care sunt și motto-urile expunerilor propuse”.

Conferința cu genericul *ETICA RELAȚIEI OM-NATURĂ*, susținute de către d-na conf. univ. dr. Carmen Gache de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. (temele *Etica ecologică – un nou sistem moral?* și *Managementul biodiversității: studiu de caz România – Canada – India* (organizată cu prilejul Zilei Mediului – 5 Iunie, 2016) (Ridiche & Gache, 2022).

Participanții au fost, mai ales, studenți și cadre didactice din Departamentul de Biologie și Ingineria mediului- Facultatea de Agricultură și Horticultură – Universitatea din Craiova, dar și de la Școala Postliceală ecologică „Sf. Ștefan” Craiova.

Extras din comunicatul de presă: „În această întâlnire propunem publicului să încercăm să vedem unde a ajuns relația noastră, ca specie, cu lumea înconjurătoare și dacă putem merge pe același drum sau vom găsi înlăuntrul nostru – folosind rațiunea și sentimentul, în egală măsură – capacitatea de a schimba modul în care privim celelalte viețuitoare de pe Terra.” Moto-ul conferinței: *Natura este întotdeauna adevărată, serioasă și severă; ea are totdeauna dreptate, iar greșelile și rătăcirile sunt ale omului* – J. W. von Goethe.

Conferința *JAPONIA – NATURA ȘI CIVILIZAȚIA* – susținută de către prof. Ștefan Bogdan de la Simone Educational Center (26 octombrie 2016) – Foto 1–2 (Planșa 2).

Participanții au fost persoane și personalități de toate categoriile și vârstele, cadre didactice și cursanți de la Simone Educational Center din Craiova.

Extras din comunicatul de presă: „Inspirat de vitalitatea, fantezia și incredibila organizare a poporului nipon dl. prof. Ștefan Bogdan ne va relata impresiile rezultate din cele nouă călătorii ale sale în Japonia și din experiența trăită printre niponi. Domnia sa va oferi detalii despre stilul de viață dus în amănunțimile labirinturi ale marilor metropole, despre amestecul fabulos dintre cultura veche și tehnologia modernă, despre scrierea și modalitatea în care japonezii îmbină armonios cele trei alfabetice existente în limba lor: hiragana, katakana și kanji, despre terapia on-sen (izvoare termale cu efecte terapeutice) și kabuki (teatru japonez) etc. Prin expunerea sa, prof. Ștefan Bogdan ne evidențiază o nouă perspectivă asupra modului de a trăi, de a te organiza și, mai ales, de a obține eficiență maximă prin respectarea unor reguli simple și firești de conduită zilnică.”

Conferința *TRADIȚII JAPONEZE – JAPONIA LA VREMEA SAKUREI* – susținută de către conf. univ. dr. Carmen Gache de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (19 noiembrie 2018) – Foto 3–4 (Planșa 2).

Participanții au fost studenți ai Facultatea de Horticultură a Universității din Craiova, elevi de la Colegiul Național „Carol I” și Colegiul Național „Elena Cuza” din Craiova, cadre didactice.

Extras din comunicatul de presă: „Japonia sau Țara Soarelui Răsare este un tărâm fascinant despre care, cei care l-au cunoscut pot să ne prezinte relatări captivante și uimitoare. Prin intermediul conferinței organizate la sediul Secției de Științele Naturii a Muzeului Olteniei, oferim publicului craiovean posibilitatea de a cunoaște mai bine una din civilizațiile majore ale lumii, în care tradițiile străvechi se împletesc într-un mod incredibil cu tehnologia modernă, iar frumusețile naturale, bine conservate, sunt remedii pentru o viață armonioasă. Din noianul de impresii culese și imortalizate în călătoriile repetate în Japonia, d-na dr. Carmen Gache, conferențiar universitar la Facultatea de Biologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, ne va împărtăși detalii despre cea mai cunoscută tradiție japoneză – Sakura, un spectaculos eveniment al naturii mult așteptat de populația niponă, dar și de întreaga lume. Este de netăgăduit și de urmat, legătura strânsă a japonezilor cu natura și tot ceea ce înseamnă aceasta, cât și credința lor de nestrămutat că Natura, oricâte obstacole le-ar pune în cale, este parte foarte importantă din viața lor și trebuie prețuită, chiar idolatrizată.”

Moto-ul Conferinței → proverbul japonez: *Experimentează frumusețile naturii și vei învăța câte ceva despre tine.*

Conferințele *PE URMELE LUI RACOVITĂ ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ A PEȘTERILOR*, au fost organizate de subsemnata cu precădere în luna noiembrie, ca evenimente omagiale, dedicate savantului de renume mondial Emil Racoviță (n. 15 noiembrie 1868 – d. 19 noiembrie 1947) (Ridiche, 2022). A fost invitată să conferențieze d-na dr. Oana Chachula, biolog expert investigator, membră a Clubului Sporturilor Montane Hunedoara și specialist în chiropterologie, Domnia sa deținând o bogată experiență speologică rezultată din peste 15 ani de explorări carstice în țară, dar și în diverse expediții internaționale organizate în Maroc, Franța, Turcia și India.

Câteva din temele abordate sunt următoarele: *Viața și activitatea științifică a savantului Emil Racoviță; Frumuseți nebănuite ale subteranelor din România; Liliicii – între adevăruri științifice și mitologie; Peșterile din România între conservare și exploatare turistică; Speologie pe mapamond ș.a.*

Toate Conferințele dedicate savantului Emil Racoviță au același motto: «*A ști sau a nu ști, aceasta-i întrebarea! Căci a nu ști înseamnă superstiții, egoism orb, concurență sălbatică, neînțelegere, dușmănie, război, foamete, prăpăd. A ști înseamnă pentru omenire: organizare temeinică, activitate rațională, cooperatism, solidaritate, evoluție pașnică. A ști înseamnă pentru om: a-ți trăi timpul de „a fi” cu mulțumire și a aștepta clipa de „a nu fi” cu seninătate*» – Emil Racoviță.

Seria de conferințe cu genericul *SAVANȚII ROMÂNIEI – GENII INOVATOARE ÎN ȘTIINȚE BIOLOGICE, EDUCAȚIE ȘI CULTURĂ*, în care au fost evocate figuri ilustre ale biologiei și medicinei de la începutul secolului trecut: *GRIGORE ANTIPA și EMIL RACOVITĂ* (în ediția I, 29–30 martie 2018), apoi *VICTOR BABEȘ și ION CANTACUZINO* (în ediția a II-a, 16–17 aprilie 2019). Au fost invitați să conferențieze d-na dr. Angela Petrescu și dl. dr. Iorgu Petrescu, cercetători cu un bogat palmares științific și cultural-educativ, din cadrul Muzeului Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa” – Foto 5–8 (Planșa 2).

Scopul acestor ultime conferințe a fost readucerea în atenția publicului a personalităților științifice care, prin studiile și abnegația lor, au adus contribuții majore omenirii și, mai ales, țării noastre și care au fost și pot fi încă repere pentru generațiile care le-au urmat, iar beneficiarii au fost studenți ai Facultății de Horticultură din Craiova, dar și elevi craioveni de la Colegiul Național „Elena Cuza”, Colegiul Național „Carol I” și Colegiul Național Economic „Ghe. Chițu”, aflați în programul extracurricular „Școala altfel”.

Mulțumiri

Adresez sincere mulțumiri specialiștilor care au susținut Conferințele organizate în cadrul proiectului „Muzeul – o școală altfel” (în speță d-nei conf. univ. dr. Carmen Gache, d-nei dr. Oana Chachula, d-nei dr. Angela Petrescu și d-lui dr. Iorgu Petrescu), precum și cadrelor didactice (lector univ. dr. Carmen Daniela Bălescu, prof. dr. Adrian Năstase, prof. Rodica Vladu, prof. Leila Podeanu, prof. Alina Firică, prof. Camelia Simeanu ș.a) care au recepționat pozitiv invitația de participare și / sau care au colaborat la organizarea acestor Conferințe.

Concluzii

Conferințele pentru public sunt un produs muzeal care poate contribui la creșterea nivelului de cultură și educație a publicului prin extinderea cunoașterii, dezvoltarea gândirii, a comunicării, a unor comportamente pozitive etc.

În organizarea acestui tip de activitate muzeală este important rolul colaborărilor dintre muzeu și instituțiile de învățământ și alți actori socio-culturali.

BIBLIOGRAFIE

1. Antipa, Gr., 1923, *Organizarea muzeelor în România*. Mem. Sect. științ., Academia Română, Secția III, I, 9: 143–189.
2. Ridiche, Mirela Sabina, 2022, Proiectul cultural-educativ „Muzeul – o Școală altfel”, mijloc de omagiere a savantului Emil Racoviță la Muzeul Olteniei Craiova, în *Pedagogie muzeală, Muzeul Județean Mureș, Târgu Mureș*, vol. VIII: 7–15.
3. Ridiche, Mirela Sabina & Gache, Carmen, 2022, The ethics of the Human-Nature relationship – a theme applied in museum education at the Oltenia Museum Craiova, *Volum de Rezumate, Sesiunea Științifică a Facultății de Biologie „Tendințe în Biologie, de la molecule la sisteme complexe”, 27–28 octombrie 2022, Iași*: 75.
4. Serafim, R., 1994, Le Museum et l'Ecole. *Trav. Mus. Nat. His. Nat. Gr. Antipa*, 34, Bucharest: 565–571.
5. Zbucea, Alexandra, 2014, *Marketing muzeal pentru nonmarketeri*. Edit. Tritonic Books, București, 152 pp. 6. <https://edict.ro/interdisciplinaritatea-si-transdisciplinaritatea-in-practica-educationala-actuala/> (accesat la 18 aprilie, 2022).
7. <https://www.creeaza.com/didactica/didactica-pedagogie/TRANSDISCIPLINARITATEA-O-NOUA-ABORARE-A-INVATĂRII-417.php> (accesat 30 mai 2022).

THE CULTURAL AND EDUCATIONAL ROLE OF PUBLIC CONFERENCES HELD WITHIN THE PROJECT „THE MUSEUM – A SCHOOL OTHERWISE”, AT THE OLTENIA MUSEUM CRAIOVA (Abstract)

„The Museum – a School Otherwise” is a cultural-educational project, initiated by the undersigned in 2013, as support for the programme “*Doing School Differently*” launched by the Ministry of Education in the 2011–2012 school year.

These conferences had a significant share among the activities carried out within the project. We mention some of the objectives considered in the organization of these museum services/products: expanding knowledge, discovering new meanings of the events, things, and ideas; experiencing new emotions that generate beneficial behaviors and attitudes towards both own person and the community. Consequently, the themes chosen for the exhibitions, which were accompanied by video projections, highlighted a multitude of natural, social, and cultural aspects from various countries, the relationship of modern people with their living environment, the impact of anthropogenic factors on the Earth's ecosystems, the life and work of some internationally renowned Romanian scientists, etc.

All Conferences were organized in collaboration with the teachers who were interested in participating in the events with their students and/or pupils and the presentations were made in such a way as to complete the standard educational process, but also to promote culture. In order to enhance the cultural-educational impact, some conferences were accessorized with thematic photo exhibitions – inspired by the theme of the Conferences – or with other visual/auditory effects.

There are presented 14 public conferences, organized by the undersigned, all being supported by external specialists with expertise in the field of Natural Sciences. Generally, the beneficiaries of the conferences were the students of the University of Craiova, Faculties of Horticulture and Sciences, the pupils from various national colleges and high schools from Craiova, and the teaching staff from the university and pre-university education system.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

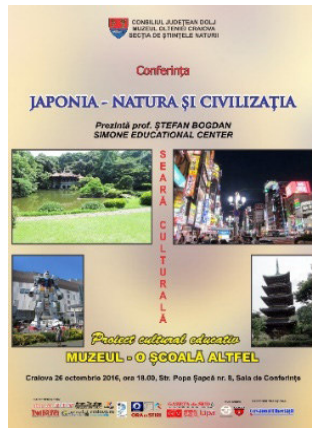

7-8.

9.

Planșa 1: Afize și aspecte din cadrul Conferințelor publice, derulate în cadrul proiectului Muzeul – o școală altfel (2013–2015).

1.

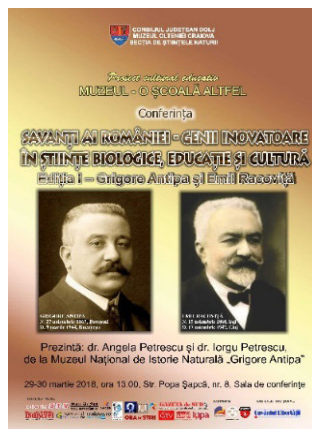
2.

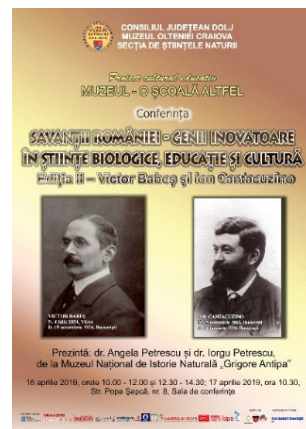
3.

4.

5.

6.

7.

8.

Planșa 2: Afișe și aspecte din cadrul Conferințelor publice, derulate în cadrul proiectului *Muzeul - o școală altfel* ((2016–2019).

ETICA RELAȚIEI OM-NATURĂ – O TEMĂ APLICATĂ ÎN EDUCAȚIA MUZEALĂ, LA MUZEUL OLTENIEI DIN CRAIOVA

Mirela Sabina RIDICHE¹, Carmen GACHE²

¹Muzeul Olteniei Craiova, str. Popa Șapcă nr. 8, RO-820009 Craiova, ridichemirela@gmail.com;

²Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, B-dul Carol I, 11A, RO-700506, cgache@uaic.ro

Rezumat

Secția de Științe Naturii a Muzeului Olteniei din Craiova deține un bogat patrimoniu muzeal alcătuit din colecții sistematice științifice, dar și mijloace muzeotehnice moderne ce asigură elevilor și studenților un cadru destins și adecvat pentru dezvoltarea cunoașterii și a învățării prin interactivitate. În oferta de servicii și produse cultural-educative ale Muzeului Olteniei se evidențiază și proiectul cultural-educativ „Muzeul – o școală altfel”, demarat în anul 2013, cu scopul de a deservei programul național Școala Altfel, deviza acestui program fiind: „Să știi mai multe, să fii mai bun”. Prin urmare, activitățile cuprinse în proiectul nostru de educație muzeală (conferințe, videoproiecții, fotoexpoziții, workshop-uri tematice etc), au avut și au, în continuare, menirea să contribuie la dezvoltarea individului / publicului în toate planurile (personal, social și profesional). *Etica relației om-natură* a fost una din temele frecvent abordate în activitățile proiectului „Muzeul – o școală altfel”, fie ca temă de sine stătătoare, fie ca «background», ca răspuns la problemele generate de lumea actuală, tehnologizată și excesiv de consumatoare de resurse naturale. Conferințele publice și o serie de activități didactice interdisciplinare / transdisciplinare derulate în cadrul proiectului au reprezentat, cu precădere, mijlocul de comunicare și de transfer ale unor norme de etică ecologică și idei din zona academică în cea mediatică. Spre exemplificare menționăm evenimentele organizate cu prilejul Zilei mediului (5 iunie):

1. Conferința publică *Etica relației om-natură*, în care au fost puse în discuție două subiecte de mare interes pentru naturaliști respectiv: *Etica ecologică – un nou sistem moral?* și *Managementul biodiversității: studiu de caz România – Canada – India* (5 Iunie, 2016);

2. Activitatea didactică *Experimentează frumusețile naturii și vei învăța câte ceva despre tine!* cuprinzând expuneri de bune practici, respectiv „10 reguli de aur pentru protejarea mediului natural” și un atelier didactic ecologic cu genericul „Trăiește Eco! Trăiește Sănătos!” (3 iunie 2022).

Introducere

În interiorul unui muzeu de științele naturii, în speță la Secția de Științele Naturii a Muzeului Olteniei se asigură publicului posibilitatea de a dobândi o privire de ansamblu asupra vieții și universului, de a corela și asimila mai temeinic cunoștințe care au legătură cu problemele vieții din toate nivelurile ei de organizare, aceste posibilități fiind fondate pe un bogat și diversificat patrimoniu muzeal, dar și pe mijloace muzeotehnice moderne, care pot contribui la practica educațională bazată pe învățarea transdisciplinară și / sau interdisciplinară (<https://edict.ro/interdisciplinaritatea-si-transdisciplinaritatea-in-practica-educationala-actuala/>, <https://www.creeaza.com/didactica/didactica-pedagogie/TRANSDISCIPLINARITATEA-O-NOUA-ABORARE-A-INVATĂRII-417.php>).

În oferta de servicii și produse cultural-educative a muzeului nostru se regăsește și proiectul cultural-educativ „Muzeul – o școală altfel”, pe care l-am demarat în anul 2013, cu scopul de a deservei programul național Școala Altfel (inițiat de Ministerul Educației și

Învățământului, în anul școlar 2011–2012), programul derulându-se sub deviza *Să știi mai multe, să fii mai bun*. Cu alte cuvinte, activitățile cuprinse în proiectul „Muzeul – o școală altfel” (conferințe, videoproiecții, fotoexpoziții, workshop-uri tematice etc.) au avut și au, în continuare, menirea să contribuie la dezvoltarea elevului sau individului în toate planurile (personal, social și profesional). Tematica activităților a fost inspirată din multitudinea de aspecte naturale, sociale și culturale din țara noastră sau din alte țări ale lumii, dar și de relația omului modern cu mediul de trai sau cu alte ecosisteme ale biosferei ș.a.

Mijloace și metode de lucru

Conferințele publice și o serie de activități didactice (interdisciplinare / trans-disciplinare) derulate în cadrul proiectului „Muzeul – o școală altfel” au constituit un mijloc eficace de comunicare și de transfer al unor norme de etică ecologică, de idei și cunoștințe, din zona academică în cea mediatică. În acest sens *Etica relației om-natură* a fost una din temele frecvent abordate, fie ca temă de sine stătătoare, fie ca „background”, ca răspuns la problemele sau provocările diverse și complexe ale lumii tehnologizate și excesiv de consumatoare de resurse neregenerabile sau greu regenerabile. Sala de Conferințe a muzeului împreună cu spațiile expoziționale au devenit, astfel, locuri propice pentru promovarea în rândul publicului tânăr, a unor comportamente pozitive, civice și ecologice și pentru extinderea învățării dincolo de mediul școlar.

Activitățile proiectului au fost mediatizate pe pagina de Facebook a muzeului, dar și în presa locală, iar participanții au beneficiat de pliante cu conținuturi documentate succint și ilustrate.

Rezultate și discuții

Aspectele etice ale relației omului cu mediul său au fost analizate și problematizate, mai ales în ultimele decenii, de către mulți autori: Oscar de Beaux (1930), Næss (1989), Taylor (1981), Scripcaru et al. (1998), Gache (2012, 2015), Vicol et al. (2020) ș.a.

Tema *Etica relației om-natură* a constituit și baza unei conferințe publice pe care am organizat-o în cadrul proiectului muzeal amintit, cu prilejul Zilei Internaționale a Mediului (5 Iunie, 2016), scopul urmărit fiind acela de a aduce către public un plus de conștientizare a faptului că trebuie să coexistăm în mod armonios cu lumea sălbatică și mediul natural. Principalul protagonist al conferinței, conf. univ. Carmen Gache, a pus în discuție două subiecte de mare interes pentru naturaliști respectiv: *Etica ecologică – un nou sistem moral?* și *Managementul biodiversității: studiu de caz România – Canada – India* (Foto 1–2).

Participanții la acest eveniment (cadre didactice și studenți ai Departamentului de Biologie și Ingineria mediului – Facultatea de Horticultură – Universitatea din Craiova; elevi – Școala Postliceală Ecologică „Sf. Ștefan” Craiova ș.a.) au fost provocați să încerce să întrevadă unde a ajuns relația noastră, ca specie, cu lumea înconjurătoare și dacă putem merge pe același drum sau vom găsi înlăuntrul nostru – folosind rațiunea și sentimentul, în egală măsură – capacitatea de a schimba modul în care privim celelalte viețuitoare de pe Terra.

Conferința s-a derulat sub Moto-ul: *Natura este întotdeauna adevărată, serioasă și severă; ea are totdeauna dreptate, iar greșelile și răătăcirile sunt ale omului* – J. W. von Goethe.

În prima parte a expunerii pe care a susținut-o, Carmen Gache a subliniat faptul că în Biosferă omul ocupă o poziție privilegiată, aceea de specie dominantă, cu putere de a decide soarta celorlalte specii și de a influența calitatea mediului în care trăiește. Au fost evidențiate principiile eticii ecologice pornind de la vechile principii ale eticii antropocentrice (când acțiunile omului au servit doar interesele sale) la principiile moderne care propun o etică ecocentrică (care promovează dreptul la viață egal al tuturor ființelor).

În a doua parte a conferinței, Carmen Gache a prezentat câteva modele reușite de management al biodiversității aplicate în două Parcuri Naturale de renume mondial: Kaziranga – India și Algonquin – Canada, ilustrând eficacitatea Centrului de informare și a practicilor turistice de tip „elefant-safari”, respectiv, jeep-safari în Parcul Național Kaziranga, precum și integrarea în peisajul natural a traseelor amenajate sau a punctelor de popas turistic din Parcul Provincial Algonquin. În paralel, a fost adusă în atenția publicului prezent și maniera de gestionare a managementului biodiversității și potențialului turistic în zona umedă supranumită Delta Moldovei, situată la confluența Jijiei cu doi dintre afluenții săi, Jijioara și Miletin, arie inclusă în Rețeaua Natura 2000 sub numele ROSPA0042 Eleșteiele Jijiei și ale Miletinului.

Un alt eveniment de conștientizare, consacrat Zilei Internaționale a Mediului, în cadrul aceluiași proiect muzeal, îl reprezintă activitatea didactică transdisciplinară *Experimentează frumusețile naturii și vei învăța câte ceva despre tine!* derulată la 3 iunie 2022. De această dată, participanții la eveniment au fost elevi de la Școala Gimnazială „Traian” Craiova și de la Școala Gimnazială „Gheorghe Brăescu” Calafat. Prin expuneri de bune practici enunțate și ilustrate ca „10 reguli de aur pentru protejarea mediului natural” și prin inter-activitatea din cadrul unui atelier didactic ecologic cu genericul „Trăiește Eco! Trăiește Sănătos!”, am subliniat concluzia că sănătatea și bunăstarea noastră depind în mare măsură de bunăstarea mediului natural. În demersul nostru educativ, am încercat să redefinim NATURA cu ajutorul cuvintelor cheie: *Natură, Armonie, Terapie, Unitate, Resurse, Adaptare* și, totodată, să responsabilizăm pe viitori tineri și adulți asupra faptului că *Natura va fi mâine, ceea ce o fac să fie, oamenii de astăzi* (Foto 3–7).

Spre finalul activității am invitat elevii să pășească în universul poetic al lui Nichita Stănescu prin *Lecția de citire*, încercând, împreună cu aceștia, o interpretare a versurilor din perspectivă ecologică: *Scriere este totul. / Peștele e literă / în alfabetul mării. / O frază sunt păsările-n zbor.* Am încheiat, astfel, un eveniment al cărui caracter educativ și didactic a fost dovedit prin mesajele și feedback-ul pozitiv venite din partea elevilor și a profesorilor coordonatori, rolul cadrelor didactice în organizarea acestui tip de activități, fiind esențial.

Mai putem exemplifica și alte manifestări publice pe care le-am organizat în cadrul proiectului „Muzeul – o școală altfel” – asociate, de asemenea, cu zile importante din calendarul ecologic instituit de Organizația Națiunilor Unite – care s-au constituit ca un omagiu adus diversității culturale și naturale existente în țara noastră și pe planeta noastră, având ca deziderat îndemnul spre responsabilizare, dar și spre evaluarea și valorificarea atentă a patrimoniului natural și cultural (Ridiche, 2022; Ridiche & Gache, 2022): conferința *Speologie în lăcașul norilor (Meghalaya). India văzută prin ochii și sufletul unui naturalist* – susținută de Oana-Mirela Chachula, cu prilejul Zilei Internaționale a Biodiversității (22 Mai, 2013); seria de conferințe susținută de Carmen Gache: *Călătorind din țara lui Tagore – India, în țara lui Confucius – China* (4 iunie 2013) și *America de Nord, de la civilizația amerindiană la „Zgârie Nori”* (02 iunie 2014); foto-expoziția și conferința *Grădinile Orientului, Coreea de Sud – ținutul dintre mări și Japonia dincolo de Poarta Torii* (4–5 iunie, 2015) – cu prilejul Zilei Internaționale a Mediului; workshop-ul *Pădurea – laborator și cămin al biosferei* (17 Martie 2022) – prilejuit de Luna Pădurii (15 martie-15 aprilie).

Mulțumiri

Adresăm sincere mulțumiri tuturor cadrelor didactice (lector univ. dr. Carmen Daniela Bălescu, prof. dr. Adrian Năstase, prof. Rodica Vladu ș.a.) care au recepționat pozitiv invitația de participare la activitățile derulate în cadrul proiectului „Muzeul – o școală altfel” și / sau care au colaborat în diverse moduri, la organizarea acestor manifestări culturale, dar mai ales educative.

Concluzii

În epoca în care ne aflăm și în care se semnalează din ce în ce mai frecvent și mai acut impactul generat de activitățile umane asupra sistemului planetar, există nevoia urgentă de a reinterpretă relațiile dintre Om și Natură și de a pune în practică norme de *etică* strict ecologică care susțin ideea dreptului oricărei ființe (umană, animală sau vegetală) la viață și la posibilitatea de a crește, de a se dezvolta și de a lăsa urmași. Muzeul Olteniei Craiova, prin Secția de Științele Naturii, deține un potențial unic de a dezvolta și îmbogăți cunoașterea și înțelegerea asupra problemelor vieții din toate nivelurile ei de organizare, iar prin serviciile și produsele culturale oferite publicului și, în speță, prin activitățile derulate în cadrul proiectului cultural-educativ „Muzeul – o școală altfel”, promovează și susține multiple și diverse acțiuni ce țin de sustenabilitatea mediului înconjurător, respectiv, de conștientizarea faptului că trebuie să coexistăm în mod armonios cu lumea sălbatică și mediul natural din jurul nostru.

BIBLIOGRAFIE

1. De Beaux, O., 1930, *Etica biologica*. Tentativo di risveglio una coscienza naturalistica, Corriere Venatorio, **9** (18): 1–2.
2. Gache, Carmen, 2012, *Omenirea și Pământul: aspecte etice ale relației omului cu mediul său de viață*, Mnemosyne, **3**: 5–15.
3. Gache, Carmen, 2015, *Managementul biodiversității – studiu de caz: Vlădeni (România), Algonquin (Canada) – Kaziranga (India)*, Mnemosyne, **6**: 5–21.
4. Næss, A., 1989, *Ecology, community and lifestyle*, Cambridge University Press.
5. Ridiche, Mirela Sabina, 2022, *Rolul cultural și educațional al conferințelor publice derulate în cadrul proiectului „Muzeul – o Școală Altfel”, la Muzeul Olteniei Craiova*, Conferința de comunicări științifice „Preocupări recente în cercetarea, conservarea și valorificarea patrimoniului cultural”, ediția a XVI-a, secțiunea *Pedagogie muzeală*, Muzeul Județean Mureș, Târgu Mureș, 22–24 iunie 2022 (prezentare PowerPoint).
6. Ridiche, Mirela Sabina & Gache, Carmen, 2022, *The ethics of the Human-Nature relationship – a theme applied in museum education at the Oltenia Museum Craiova*, Volum de Rezumate, Sesiunea Științifică a Facultății de Biologie „Tendințe în Biologie, de la molecule la sisteme complexe”, 27–28 octombrie 2022, Iași: 75.
7. Scripcaru, G., Ciucă, Aurora, Astărăstoae, V., Scripcaru, C., 1998, *Bioetica, Științele vieții și drepturile omului*. Colecția «BIOS» Științe medicale. Edit. Polirom. Downloaded: <http://aman.ro/betawp/wp-content/uploads/ebook/polirom/bioetica.pdf> (30.09.2022)
8. Taylor, P. W., 1981, The ethics of respect for nature, *Environmental Ethics*, vol. 3, 3: 197–218.
9. Vicol N, Caciuc, Viorica-Torii, Federiuc, Victoria, 2020, Entități corelative: etica, ecologia/ecoetica și bioetica în educație, *Univers Pedagogic*, Numărul 1(65) Downloaded: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/102180 (30.09.2022)
10. ^{xxx}. <https://edict.ro/interdisciplinaritatea-si-transdisciplinaritatea-in-practica-educationala-actuala/> (accesat la 18 aprilie, 2022).
11. ^{xxx}. <https://www.creeaza.com/didactica/didactica-pedagogie/TRANSDISCIPLINARITATEA-O-NOUA-ABO-RARE-A-INVATĂRII-417.php> (accesat 30 mai 2022)

THE ETHICS OF THE HUMAN-NATURE RELATIONSHIP – A THEME APPLIED IN MUSEUM EDUCATION AT THE OLTENIA MUSEUM CRAIOVA (Abstract)

The Department of Natural Sciences of the Oltenia Museum Craiova has a rich museum heritage, but also modern museum technologies that provide pupils and students with an informal and adequate framework for the development of knowledge and learning through interactivity. Among the services and cultural-educational products of the Oltenia Museum Craiova, we mention the project “Museum – a School Otherwise”, started in 2013, with the aim of serving the national program School Otherwise, the motto of this program being: “To know more, to be better”. Therefore, the activities included in our museum education project (conferences,

photo exhibitions, thematic workshops, etc.) aimed and continue to aim at contributing to the development of persons/public in all aspects (personal, social and professional). *The ethics of the human-nature relationship* was one of the themes frequently addressed in the activities of the “Museum – a School Otherwise” project, either as an independent theme or as a “background” theme, a response to the problems generated by the current, technologized and excessively consuming of resources world. The public conferences and a series of interdisciplinary/trans-disciplinary didactic activities carried out within the project represented, above all, the means of communication and transfer of ecological ethics norms and ideas from the academic sphere to the media sphere. As an example, we mention the events organized on the occasion of the World Environment Day (June 5):

1. The public conference “*Ethics of the human-nature relationship*” with two topics of interest to naturalists: “Ecological ethics – a new moral system?” and “Biodiversity Management: case study Romania – Canada – India” (2016);

2. The didactic activity “*Experience the beauties of nature and you will learn something about yourself!*” including presentations of good practices, respectively “10 golden rules for protecting the natural environment” and an ecological didactic workshop with the theme “Live Eco! Live Healthy!” (2022).

Foto. 1–2: Conferința publică – *Etica relației om-natură* (5 Iunie, 2016), susținută de conf. univ. dr. Carmen Gache.

Foto. 3–7: Activitatea didactică „*Experimentează frumusețile naturii și vei învăța câte ceva despre tine!*”, cuprinzând expuneri de bune practici respectiv „10 reguli de aur pentru protejarea mediului natural” și un atelier didactic ecologic cu genericul „*Trăiește Eco! Trăiește Sănătos!*” (3 iunie 2022).

PROIECTUL EXPOZIȚIONAL „MOTIVE ANCESTRALE ȘI SIMBOLURI SACRE ÎN TRADIȚIA ÎNCONDEIERII OUĂLOR”

Monica CÎRSTEA¹, Emilia Rodica SAVELOVICI²

¹Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, str. Toma Caragiu, nr. 10,
RO-100042 Ploiești, monik_boom@yahoo.com;

²Muzeul „Crama 1777” Valea Călugărească, str. Muzeului, nr. 32, RO-107629
sat Valea Largă, comuna Valea Călugărească, județul Prahova, muzeulcrama@gmail.com

Rezumat

Proiectul expozițional „Motive ancestrale și simboluri sacre în tradiția încondeierii ouălor”, realizat de Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova din Ploiești și secția Muzeul „Crama 1777” din Valea Călugărească, este rodul unei colaborări între cele două muzee menționate și Colegiul de Artă „Carmen Sylva” din Ploiești. Proiectul a fost dedicat încondeierii ouălor de Paști și poveștii acestui vechi meșteșug românesc.

Scopul acestui proiect a fost readucerea în actualitate a artei încondeierii ouălor, stimularea interesului pentru cunoașterea tradițiilor poporului român și, nu în ultimul rând, perpetuarea tradițiilor mai departe.

Tematica expoziției a reprezentat o nouă provocare pentru tinerii artiști ploieșteni, care au realizat cu măiestrie interpretări ale motivelor și simbolurilor de pe oul de Paști, în creație proprie.

Încă o dată, elevii Colegiului de Artă „Carmen Sylva” din Ploiești au realizat lucrări ce au încântat publicul vizitator. Au participat la acest proiect expozițional 75 de elevi din ciclul gimnazial și liceal, ce au realizat, folosind diferite tehnici ale artei plastice, 125 de lucrări sub îndrumarea distinșilor profesori Liliana Marin, Georgiana Tudor, Adriana Brăileanu, Mădălina Gheorghe-Tănase și Mihai Tudor.

Într-un joc al memoriei și al prezenței, tinerii artiști de la Colegiul de Artă „Carmen Sylva” ne-au demonstrat că arta încondeierii ouălor continuă să fie resursă creativă pentru prezent.

Proiectul expozițional „Motive ancestrale și simboluri sacre în tradiția încondeierii ouălor”, realizat de Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, Ploiești și secția Muzeul „Crama 1777” Valea Călugărească, este rodul unui parteneriat de colaborare între cele două muzee menționate și Colegiul de Artă „Carmen Sylva” din Ploiești (Fig. 1).

Proiectul a fost dedicat încondeierii ouălor de Paști și poveștii acestui vechi meșteșug românesc. Prin acest proiect am dorit să marcăm la Muzeul „Crama 1777” acest segment de timp al sărbătorii – timpul Pascal – cu o expoziție de creație.

Tradiția de a „încondeia”, „împistri sau închistri” ouă se păstrează până în zilele noastre, iar armonia culorilor și delicatețea motivelor și a simbolurilor din decor, transmise din generație în generație, au transformat acest meșteșug în artă. Ornamentația ouălelor de Paști este extrem de variată și cuprinde simboluri și motive cu semnificații diverse în viața țărânului român.

Tematica expoziției a reprezentat o nouă provocare pentru tinerii artiști ploieșteni care au realizat cu măiestrie interpretări ale motivelor și simbolurilor de pe oul de Paști în creație

proprie. Sursa de inspirație pentru tinerii artiști au fost 100 de ouă încondeiate din bogata colecție deținută de Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova.

Povestea oului încondeiat și simbolistica lui ne-a împărtășit-o Emilia Rodica Savelovici, muzeograf la Muzeul „Crama 1777” din Valea Călugărească, specializată în etnografie și iconografie, în emisiunea „Biblioteca de Bucurii – Dialoguri pentru tihna sufletului”, realizată de doamna Camelia Teodosiu la Radio România Regional București, difuzată în ziua de 13 aprilie 2023. Emisiunea a pornit de la proiectul expozițional în care am implicat tineri de gimnaziu și liceu.

În cadrul emisiunii, muzeograful a prezentat semnificația/simbolistica oului de Paște și a Învierii. De asemenea, a prezentat semnificația încondeierii ouălor numite popular și „ouă muncite”, a dezvăluit câteva dintre tradițiile populare în care oul roșu este personajul principal, iar la final ne-a deslușit înțelesul acestui timp al renașterii.

Emisiunea ne reamintește de tainele istoriei, culturii și artei populare românești, evidențiind elemente, motive și compoziții ornamentale care se regăsesc deopotrivă pe pânză, pe lut și pe lemn, dar și pe ouăle încondeiate.

Poveștile populare au întotdeauna un tâlc al lor, iar emisiunea este emoție și bucurie pentru suflet. Așadar în rândurile ce urmează să o ascultăm pe gazda expoziției:

„C.T. (Camelia Teodosiu) – Cum au aflat elevii de la Colegiul de Artă „Carmen Sylva” din Ploiești, autori ai lucrărilor expuse, despre arta încondeierii?

E. S. (Emilia Savelovici) – Meșteșugul încondeierii ouălor este un domeniu de creație situat oarecum la intersecția etnologiei cu istoria artei și am considerat că poate fi o lecție reușită pentru elevii de la un liceu cu profil, stârnindu-le interesul pentru cunoașterea în viitor a sintezei etnologice și etno-estetice românești și, desigur, universale.

Concret, elevii au vizualizat o colecție patrimonială cu peste 100 de ouă încondeiate la începutul secolului XX și, după o observație atentă alături de profesorii și îndrumători lor, și-au scris propria lor poveste în acuarelă, în grafică sau alte tehnici preferate de ei, reușind să transpună în plan propriu toată frumusețea jocului de repetiții sau alternanță decorativă și cromatică pe care ni le dezvăluie arta încondeierii ouălor.

Toată expoziția e plină de culoare și de frumos. Eu zic că este frumosul din inima lor și din rădăcinile noastre pentru că suntem foarte frumoși la origini, la rădăcini.

C.T. – Care au fost preferințele artiștilor pentru simbolurile folosite?

E. S. – Motivele geometrice, compozițiile cu cruce și cele cu soare sunt dominante în expoziție, urmate de motivele floarale, în special Floarea Paștelui și cununa spicului de grâu. Și desigur, din motivele zoomorfe – creasta cocoșului, coarnele berbecului și peștele, vechi simbol creștin primar cu conotații hristice evidente.

C.T. – Care este semnificația cromaticii care definește aceste creații?

E. S. – În toată arta tradițională românească câmpurile ornamentale ale suprafeței unui obiect ce suportă decorația nu aveau un rol pur estetic, așa cum pare la prima vedere, ci mai degrabă unul pre-estetic, un rol mult mai adânc, magic, religios, sau cu alte atribute social-practice. Pentru că în trecut obiectele nu erau decorate pe principiul artă pentru artă, ele aveau un scop utilitar în gospodărie și erau marcate de anumite însemne, înscrisuri, noi le spunem simboluri care să asigure protecția sau îndepărtarea a tot ce e nefast și să cheme, să atragă rodul, binele, abundența.

Nu putem vorbi în emisiunea dumneavoastră despre decodificarea ornamentelor tradiționale, dar aș putea puncta simbolistica în cromatica ouălor vopsite.

Începem cu roșul – culoarea sângelui Mântuitorului vărsat pe crucea Răstignirii. Roșul este și culoarea vieții și a iubirii, așa cum știm cu toții, dar în raport cu cosmosul este culoarea discului solar la răsărit și la apus, începutul și sfârșitul unei zile. Prin analogie Iisus Hristos, alfa și omega, începutul și sfârșitul.

Ouăle vopsite în galben – popular sunt bulgării îngerilor. Galben este soarele pe bolta cerească. În extenso, în galben chihlimbăriu sau orange sunt redată florile câmpului, spicul grâului, brândușele pădurii și narcisele grădinii.

Verdele este simbolul prin excelență al renașterii naturii la viață, iar pe palierul de explozie vegetațională de la începutul până la sfârșitul verii avem verdele crud, verde copt și verde uscat sau ofilit.

Albastrul ouălor vopsite reprezintă culoarea cerului senin. Se spune în popor că la marile praznice cerurile se deschid și îngerii cântă în inima noastră. De aceea se spune că albastrul este culoarea credinței.

Se mai vopsesc ouă și în culoarea mov. Mov-violet este ultima culoare a curcubeului, culoarea cea mai apropiată de Dumnezeu.

C.T. – Ce simbolizează oul în contextul sărbătorilor Pascale?

E. S – Marele nostru Brâncuși spunea că: „Oul este maica tuturor formelor. A tuturor prăznuirilor cosmice și umane”.

Știm cu toții că oul este un concentrat de energie, este generator de viață. Ca urmare el se definește de la sine ca simbol universal. El simbolizează lumea, globul pământesc, viața. Este simbolul corpului uman, al sufletului.

În literatura noastră, Ion Barbu a definit magistral oul ca început și sfârșit. Ne amintim versul: „Nevinovatul noul ou/ Palat de nuntă și cavou”.

Oul de Paște are însă o altă poveste. Îl simbolizează pe Hristos în mormânt. De aici și ciocnitul ouălor, ca un ritual în ziua de Înviere, însoțit de formula consacrată „Hristos a Înviat!”, „Adevărat a Înviat!”. Spargerea inevitabilă a coji calcaroase a oului de Paște prin ciocnirea unui ou de altul simbolizează spargerea leșpezilor mormântului. Hristos, Viața veșnică nu a putut fi înghițită de groapă, de moarte. El a biruit moartea, a Înviat ca un Dumnezeu și om. De aici și celebrul vers al lui Vasile Militaru, „Afară-i primăvară, soare, cântece și flori/ Căci viața e eternă, doar călăi-s pieritori”.

Dacă privim cu atenție o icoană canonică a Învierii vom observa că aura în care este reprezentat Hristos are forma unui ou. Este vorba de mandorla sferică și nu circulară, așa cum suntem obișnuiți în alte reprezentări iconografice. Iar la un alt nivel ritualic, asocierea oului roșu cu pasca umplută cu brânză dulce nu este întâmplătoare. Oul roșu simbolizează sângele Domnului vărsat pe cruce, iar pasca este simbolul giulgiului în care a fost înfășurat trupul lui Hristos în mormânt.

C.T. – Care este semnificația încondeierii ouălor, numite popular și „ouă muncite”?

E. S – Meșteșugul popular de un real rafinament artistic, numit *ouă încondeiate cu motive ornamentale* se traduce la nivelul mentalității tradiționale românești, drept „ouă muncite”. Pe de o parte de la muncile, adică suferințele, patimile îndurate de Mântuitorul Iisus Hristos înainte de Răstignire, cununa de spini, piroanele, crucea. Pe de altă parte și ca referință la chinul ouălor în timpul complicatului proces de încondeiere care presupune mai multe faze de lucru, cu anumite unelte de ornamentat, cu ceară topită, cu vase cu diferite vopsele fierbinți.

Ornamentele ouălor încondeiate poartă semne ancestrale cosmice. Unele sunt de protecție, de apărare, de fertilitate, altele de belșug și abundență. Amintim câteva dintre ele: crucea biruinței, discul solar, roata mică, morișca vieții, vârtelnița succesiuni anotimpurilor, stele logostele, unda apei, colți de lup, creasta cocoșului, calea rătăcită. O întreagă enciclopedie a tainelor universului, pe care doar suflete alese o deslușesc la adevărata lor valoare.

C.T. – Câteva din tradițiile populare în care oul roșu este personajul principal?

E. S – Aș vrea să vă spun o poveste din satul românesc de altădată despre ouăle roșii numite „merișor”. În trecut, ca și astăzi, oul roșu deținea întâietatea. În Joia Mare sau în Sâmbăta Mare, depinde de zonă, după ce terminau de vopsit ouăle, primul „ou merișor”, într-un gest de venerație se așeza la icoana Maicii Domnului și se mânca oarecum ritualic în

Duminica Învierii de către toți membrii familiei. Dintr-un singur ou gustau toți o bucată cât de mică cu dorința de a fi împreună tot anul, de a rămâne uniți și în armonie. Lucrul acesta se mai petrece și astăzi în unele familii.

Un alt „ou merișor” se punea într-un vas cu apă, în unele zone însoțit și de un bănuț de argint, în alte zone doar simplu „ou merișor” în vasul de apă și se spălau toți membrii familiei pe față cu speranța că vor fi sănătoși și frumoși tot anul. Și astăzi mai sunt familii care îndeplinesc acest ritual.

Alte „ouă merișor”, pe lângă cele care erau date de pomană la biserică sau la cimitir, erau îngropate fie în vie, în grădină sau în țărini pentru o mai bună recoltă. Iată câteva gesturi rituale simple, firești care legau membrii familiei între ei și totodată legau comunitatea de natura înconjurătoare cu toate ritmurile ei cosmice.

C.T. – Așteptăm cu emoție să ne dezvăluim acum înțelesul acestui timp al renașterii.

E. S. – Știți că este o vorbă sfântă în popor: „Toate lucrurile se fac la vremea lor”. Dacă vara este pentru roade și toamna pentru recolte, primăvara este pentru bucurie. Nu întâmplător primul cuvânt pe care Mântuitorul l-a rostit după Înviere omenirii a fost „Bucurați-vă!”. Într-o relație cosmică uman-vegetală, acum tot reavănul pământului, toate energiile vitale țâșnesc în univers. Nu ne spun poeții că „mugurii cheamă florile, florile cheamă culorile și culorile roadele din adâncuri”? Nu e primăvara o continuă invitație adresată nouă oamenilor spre înnoirea spiritului? Cred că una dintre cele mai frumoase definiții ale primăverii ne-a lăsat-o Ionel Teodoreanu în nuvela „Ulița copilăriei”, spunându-ne că: „primăvara este o duminică a pământului și florile pomilor sunt dragălașe, ca surâsul unui copilăș din leagăn. Căzute de pe crengi ele tot râd”.

Să avem parte cu toții de sărbători binecuvântate, să fim buni, bucuroși și luminoși!”

Toate tradițiile dezvăluite în emisiune le-au fost povestite elevilor înainte de începerea proiectului.

Încă o dată, elevii Colegiului de Artă „Carmen Sylva” din Ploiești au realizat lucrări minunate ce au încântat publicul vizitator. Au participat la acest proiect expozițional 75 de elevi din ciclul gimnazial și liceal, din clasele: a V-a C, a VI-a B, a VII-a B, a VIII-a B, a IX-a B, a X-a B, a X-a C și a XII-a B. Tinerii artiști, sub îndrumarea distinșilor profesori Liliana Marin, Georgiana Tudor, Adriana Brăileanu, Mădălina Gheorghe-Tănase și Mihai Tudor, au realizat 125 de lucrări, folosind diferite tehnici specifice artelor plastice: lucrări în acuarelă, tuș, și tehnica batik (Fig 2).

Vernisajul proiectului expozițional „Motive ancestrale și simboluri sacre în tradiția încondeierii ouălor” a avut loc în ziua de 4 aprilie 2023, la sediul Muzeului „Crama 1777” din Valea Călugărească (Fig. 3). A fost ales acest muzeu deoarece este o reconstituire a unei vechi case tradiționale românești ce ne amintește de țăranul român de altădată. Spațiul expozițional a fost unul prielnic pentru etalarea pieselor de patrimoniu și a lucrărilor elevilor care au tradus în limbaj propriu acest vechi meșteșug popular românesc.

Concluzii

Expoziția a fost etalată la Muzeul „Crama 1777” din Valea Călugărească, în perioada 4 aprilie – 12 iunie 2023. Proiectul expozițional a mai fost promovat în emisiuni și reportaje la posturi de radio și TV, precum: Radio Trinitas, Radio România Cultural, Radio Kiss FM Ploiești și Ploiești TV. Un proiect mult apreciat de publicul vizitator.

Într-un joc al memoriei și al prezenței, tinerii artiști de la Colegiul de Artă „Carmen Sylva”, sub îndrumarea cadrelor didactice ne-au demonstrat că arta încondeierii ouălor continuă să fie resursă creativă pentru prezent.

Scopul acestui proiect a fost readucerea în actualitate a artei încondeierii ouălor, stimularea interesului pentru cunoașterea tradițiilor poporului român și, nu în ultimul rând,

perpetuarea tradițiilor mai departe. Feedback-ul primit de la elevii participanți ne-a motivat să mai organizăm activități de valorificare a tradițiilor populare.

Cuvintele elevilor se pot constitui în concluzii. În rândurile de mai jos redăm câteva impresii ale elevilor participanți la proiect:

„Un astfel de proiect mi se pare foarte important pentru noi, deoarece știm care sunt bazele și rădăcinile noastre. Învățăm mai multe despre tradiții”. – Daria Stănescu, clasa a IX-a B.

„Proiectul mi se pare o inițiativă bună, pentru întoarcerea către tradiționalism, însă privit sub o formă mult mai fresh. Este un proiect ce ajută la învățarea a noi tehnici de lucru și te ajută la exersarea simțului cromatic.

A fost un proiect extrem de plăcut. Mi se pare un exercițiu foarte bun pentru cei ce-și doresc să activeze în domeniul artei pentru că înveți suprapunerile de texturi, suprapuneri de culori. E o porțiță bună de deschidere pentru curaj în ceea ce înseamnă culoare”. – Damian Hanganu, clasa a XII-a B.

„Un proiect foarte interesant din care avem multe de învățat. Pot spune că mi-am testat cel mai mult răbdarea pentru aceste detalii foarte amănunțite și am aflat o parte din tradițiile românești”. – Alexandra Dan, clasa a IX-a B.

„Colaborarea cu muzeul mi-a oferit șansa să descopăr tradiția încondeierii ouălor și să mă inspir din motivele utilizate la decorarea acestora. Astfel, ele pot fi reinterpretate într-o manieră actuală în cadrul compozițiilor decorative”. – Alexia Postu-Petrescu, clasa a XII-a B.

„În opinia mea, acest proiect a fost un eveniment în care am reușit să mă dezvolt pe plan artistic și cultural. Subiectul de încondeiere a ouălor ne leagă pe toți ca tradiție, iar acest proiect ne-a ajutat să experimentăm și să ne familiarizăm cu tema”. – Lostris Gheorghe, clasa a IX-a B.

„Din punctul meu de vedere a fost o activitate din care am putut să mă dezvolt cultural și artistic. Am învățat diferite tehnici și am acumulat cunoștințe legate de cultura noastră”. – Ingrid Popa, clasa a IX-a B.

„Pe mine acest proiect m-a ajutat să mă dezvolt artistic și cultural”. – Bianca Duță, clasa a IX-a B.

„Pentru mine, participarea la expoziția intitulată *«Motive ancestrale și simboluri sacre în tradiția încondeierii ouălor»* a fost o experiență memorabilă deoarece mi-a reamintit importanța păstrării tradițiilor românești”. – Rebeca Anghel, clasa a IX-a B.

„Pentru mine, participarea la acest proiect a fost o experiență unică și plină de entuziasm. Cu toate că încondeierea ouălor și tema sărbătorilor de Paște nu sunt în centrul meu de interes, proiectul m-a ajutat să mă apropii de tradiții și obiceiuri”. – Elena Bobaru, clasa a IX-a B.

„Părerea mea este că proiectul în cauză a fost o lecție de dezvoltare culturală și un exercițiu de imaginație. Tehnica propusă de acesta ne-a lărgit orizonturile”. – Daria-Elena Trașcă, clasa a IX-a B.

„Personal, acest proiect mi s-a părut unul foarte interesant, fiind ceva nou și dându-mi o cerință unică până în acest moment și anume de a reproduce modele de pe ouă pe hârtie”. – Sofia Chirtoacă, clasa a VI-a B.

„Mie mi-a plăcut să lucrez la acest proiect, mi-a plăcut foarte mult tema și să lucrez la detalii”. – Maya Badiu, clasa a VI-a B.

„Mie mi s-a părut destul de interesant, de abia aștept să particip și la următorul proiect”, Alexandra Păun, clasa a VI-a.

„Mie mi s-a părut creativ faptul că am combinat arta de pe ouă cu hârtia”. – Catrinel Mârșovină, clasa a VI-a B.

„Părerea mea, despre acest proiect este una bună, deoarece ne-a ajutat să fim mai inventivi”. – Sarah Zamfir, clasa a VI-a B.

„Părerea mea despre acest concurs a fost una bună. Mi s-a părut o temă interesantă care ne ajută să ne dezvoltăm creativitatea”. – Delia Băjenaru, clasa a VI-a B.

„Experiența a fost una interesantă, dacă nu chiar inedită. Conceptul acestui proiect a fost unul plăcut, deoarece am putut să menținem sărbătorile vechi, în viață. Sperăm că și lucrările noastre au putut face acest proiect excepțional”. – Carla Metea, clasa a VI-a B.

„Părerea mea despre acest proiect este una pozitivă. M-a ajutat să mă adun și să încep să creez modele pentru proiect. M-am distrat foarte tare. Mi-a plăcut că am putut să mă joc cu culorile”. – Timeea Cruceru, clasa a VI-a B.

„Personal proiectul mi s-a părut interesant și mă bucură faptul că am putut combina tradiția cu arta din zilele noastre. Mi-ar plăcea să văd genul ăsta de proiecte și în viitor”. – Andra Dragomir, clasa a VI-a B.

„Proiectul cu modele decorative de pe ouă a fost unul interesant. Mi-a plăcut că am putut alege diverse modele tradiționale și le-am putut combina între ele. A fost o activitate plăcută”. – Elena Maria Toma, clasa a VI-a B.

„A fost o experiență plăcută care m-a ajutat să mă dezvolt. A fost ceva creativ și interesant”. – Maria Manole, clasa a VI-a B.

„Acest proiect expozițional a fost o experiență plăcută deoarece am testat lucruri noi în pictură. Iar acest proiect a fost unul de creativitate. Aș dori să mai particip la acest tip de proiecte”. – Cristina Micu, clasa a VI-a B.

„Impresia mea despre proiect a fost foarte bună, chiar mi-a plăcut conceptul acestuia și ce a trebuit să realizăm. Tehnicile folosite de mine și de colegii mei mi s-au părut extrem de interesante, unele ce nu am mai practicat până acum”. – Sânziana Sandu, clasa a VI-a B.

„Mie personal mi-a plăcut, în special faptul că am folosit ceara pe hârtie exact ca la ouăle încondeiate”. – Anastasia Trifina, clasa a VI-a B.

„Proiectul cu încondeierea ouălor mi s-a părut interesant. A fost o experiență diferită. În mare, mi-a plăcut să particip la acest proiect”. – Ana Bandi, clasa a VI-a B.

„1. A fost un proiect interesant. 2. Mi-a plăcut ideea proiectului. 3. Mi s-a părut interactivă ideea și sper să mai facem astfel de proiecte”. – Daria Ionescu, clasa a VI-a B.

„Să am ocazia să particip la această expoziție a fost o experiență plăcută”. – Eva Muscalu, clasa a VI-a B.

„Pentru mine, acest proiect a însemnat ceva mult mai unic și interesant față de celelalte proiecte la care am mai participat. Proiectul m-a ajutat să înțeleg multe tehnici de a picta și m-a ajutat să iau în considerare părerea celorlalți”. – David Andrei Ilie, clasa a VI-a B.

„Mie personal îmi plac aceste tipuri de lucruri deoarece ne dezvoltă creativitatea și facem o pauză de la naturi statice. Această lucrare m-a ajutat să folosesc tehnici noi în plastică și chiar mi-a plăcut”. – Alexandru Panait, clasa a VI-a B.

„Proiectul cu modelele de pe ouă mi s-a părut interesant, drăguț și liber. Mi-a plăcut ideea din prima clipă”. – Delia Maria Bădilă, clasa a VI-a B.

„Mie mi-au plăcut modelele de pe ouă pentru că îmi amintesc de ouăle pe care le face bunica. Modelele sunt foarte simetrice și arată foarte frumos. Mi-a mai plăcut felul în care sunt ouăle, adică sunt frumos colorate și se potrivesc perfect”. – Alexandru Gheorghisor, clasa a VI-a B.

„Pentru mine experiența de a contribui la această expoziție a fost una copleșitoare. Faptul că la vârsta noastră am avut ocazia de a ne expune lucrările într-un muzeu este uimitor. Despre procesul creării lor pot spune că a fost unul relaxant, în care am descoperit tehnici noi. Aș repeta cu siguranță acest proces”. – Sofia Ghiță, clasa a VI-a B.

„Această experiență a fost una frumoasă pentru mine, deoarece am putut să combin cele două lucruri pe care le iubesc cel mai tare: Paștele și pictura. A fost o experiență minunată!”. – Andreea Sima, clasa a VI-a B.

BIBLIOGRAFIE

1. Gimbutas, Marija, 1989, *Civilizație și cultură: vestigii preistorice în sud-estul European*, Editura Meridiane, București.
2. Ghinoiu, I. – coordonator general, 2001, *Sărbători și Obiceiuri*, vol. I, *Oltenia*, Editura Enciclopedică, București.
3. Ghinoiu, I. – coordonator general, 2002, *Sărbători și Obiceiuri*, vol. II, *Banat, Crișana, Maramureș*, Editura Enciclopedică, București.
4. Ghinoiu, I. – coordonator general, 2003, *Sărbători și Obiceiuri*, vol. III, *Transilvania*, Editura Enciclopedică, București.
5. Ghinoiu, I. – coordonator general, 2004, *Sărbători și Obiceiuri*, vol. IV, *Moldova*, Editura Enciclopedică, București.
6. Ghinoiu, I. – coordonator general, 2009, *Sărbători și Obiceiuri*, vol. V, *Dobrogea, Muntenia*, Editura Etnologică, București.
7. Gorovei, A., 2001, *Ouăle de Paști. Studii de folclor*, Editura Paideia, București.
8. Vulcănescu, R., 1985, *Mitologia română*, Editura Academiei Române, București.
9. <http://www.romaniaregional.ro/2023/04/13/oul-de-lumina-motive-ancestrale-si-simboluri-sacre-in-traditia-incondeierii-oualor>
10. <http://www.youtube.com/watch?v=YFgAs5ITrVg>

THE EXHIBITION PROJECT “THE ANCESTRAL MOTIFS AND SACRED SYMBOLS IN THE TRADITION OF EGG PAINTING” (Abstract)

The exhibition project “The Ancestral motifs and sacred symbols in the tradition of egg painting”, set and realised by the Prahova County Museum of History and Archaeology, Ploiești, and its section “Crama 1777” Museum, Valea Călugărească, is the fruit of a collaborative partnership between the two mentioned museums and the “Carmen Sylva” Art College, Ploiești. The project was dedicated to the decorating Easter eggs and to the story of this old Romanian craft.

The reason for this project was our desire of knowing young people this art of decorating eggs, to stir up their interest in the traditions of the Romanian people and subsequently to carry them on.

The theme of the exhibition represented a new challenge for the young artists from Ploiești who masterfully made their interpretations of the decorative features and symbols on the Easter egg in their own creation.

Once again, the students of the “Carmen Sylva” Art College, Ploiești made wonderful works that delighted the visiting public. 75 students from gymnasium and high school participated in this exhibition project, who made 125 works using different techniques of fine art under the guidance of distinguished professors Liliana Marin, Georgiana Tudor, Adriana Brăileanu, Mădălina Gheorghe -Tănase and Mihai Tudor.

In a game of memory and presence, the young artists of the “Carmen Sylva” Art College have shown us that the art of decorating eggs continues to be a creative resource for the present days.

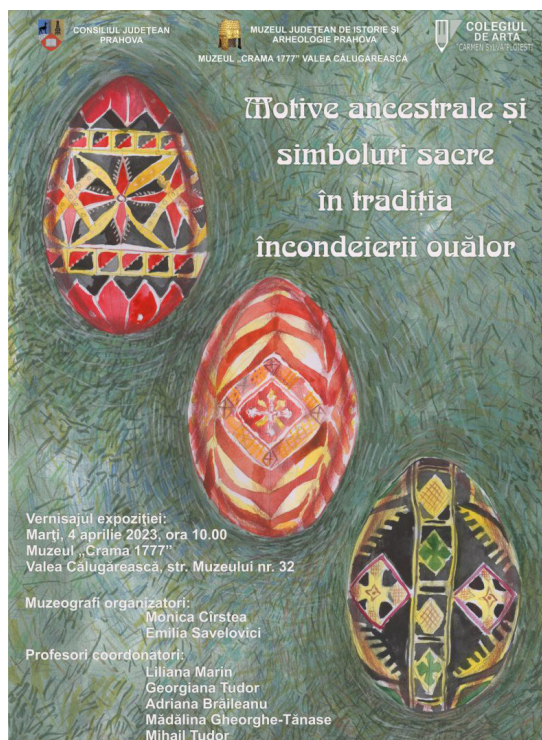

Fig. 1: Afișul expoziției.

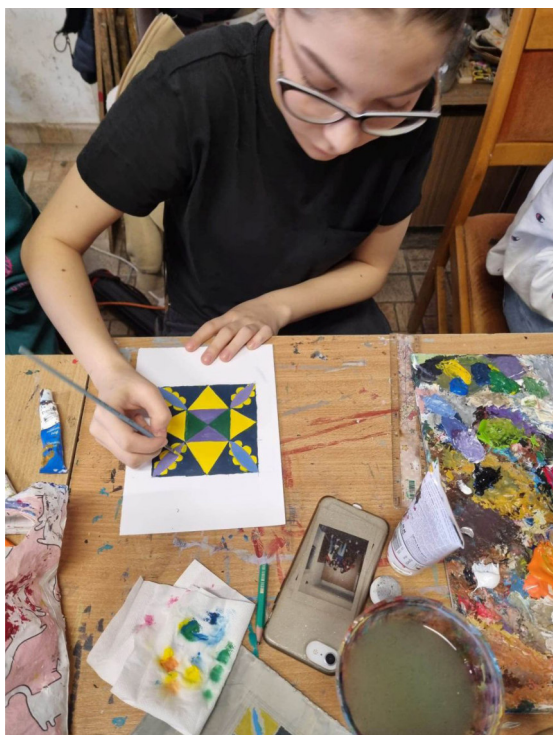

Fig. 2: Tehnici specifice artelor plastice.

Fig. 3: Vernisajul expoziției la Muzeul „Crama 1777” din Valea Călugărească.

PROIECT EDUCAȚIONAL „OUL ÎNCONDEIAT MUNTENESC – MODEL ȘI INSPIRAȚIE”

Amalia Daniela NICOARĂ

Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, str. Toma Caragiu nr. 10,
RO-100042 Ploiești, amalianicoara@yahoo.com

Rezumat

Muzeul trebuie să devină locul unde generația tânără, în formare, are nu doar un acces facil, biletul de intrare având preț modic, ci și posibilitatea de a participa activ la „lecții”, unde să afle și să înțeleagă conceptul de autentic. Fără urmă de îndoială, acesta încă se mai găsește în tradiția și obiceiurile populare care și-au păstrat originalitatea, mai ales cele care au conexiune cu sărbătorile religioase.

Valorile tradiționale reprezintă identitatea noastră națională, dar ne pun la dispoziție și un set de repere etice și morale, necesare fiecărui individ în devenirea sa. Proiectul educațional „Oul încondeiat munteșesc – model și inspirație” are ca scop atât conștientizarea publicului asupra lumii înconjurătoare, a rolului ei în lumea satului, la începuturi, precum și integrarea acestor modele în activitățile cotidiene din prezent. Fără modele adevărate, veritabile, demonstrate de-a lungul timpului, o societate nu se poate fundamenta la nivel național.

Valorile tradiționale – resurse pentru formarea tinerilor

Autenticul reprezentat, fără urmă de îndoială, de tradiția națională, poate fi conceptul de la care orice societate trebuie să pornească pentru a-și crea fundamentul pentru o educație solidă. Avem certitudinea că revigorarea adevăratelor valori naționale, reprezentate în principal de tradiția populară, ar contribui la construirea unei societăți moderne.

Un adevărat sistem de valori se formează, pentru fiecare individ, de-a lungul parcur- sului social, familial și nu în ultimul rând profesional. Pierderea contactului cu ceea ce ne definește, în mod tradițional, duce la o criză morală, întrucât în anii de început, în familie mai ales, intrăm în contact cu valorile tradiționale, completate cu cele religioase, cele două constituind pentru fiecare dintre noi repere etice și morale.

A vorbi despre societate înseamnă a te raporta mai întâi la individ, apoi la grup, mai mare sau mai mic, deoarece pentru a supraviețui și a te dezvolta ai nevoie de o cultură, iar pentru poporul român aceasta este reprezentată de „sentimentul de apartenență la lumea și valorile satului, de nevoia de întâlnire nu doar cu sinele, ci și cu Celălalt, cu Altul”[11]. Suntem obișnuiți, încă de mici, cu lumea poveștilor și a basmelor populare, elemente de tradiție din care elevii desprind învățături, modele de comportament. La vârstele mici, când realul și imaginarul se amestecă [9], la nivel cognitiv se declanșează imaginația, iar povestea devine cheia spre „altă lume”[3].

Cultura populară poate constitui o bază pentru o educație, care să genereze atitudini și comportamente pozitive, scopul fiind în primul rând acela de relaționare în interiorul grupului, indiferent de spațiu.

Școala, prin ariile curriculare aprobate, face apel la elemente ale culturii populare: basme, ghicitori, proverbe, zicători, de obicei ceea ce este reprezentat de cultura transmisă din generație în generație la nivel oral, folclorul. În ceea ce privește elementele practice, cusut,

țesut, olărit, cioplit, acestea se transmit în cadrul familiei și mai rar sau cu totul întâmplător în școală. Aceste activități se desfășoară, de obicei, în spații neconvenționale, târguri, săli de expoziție, ateliere, muzeul constituindu-se în garantul transmiterii unei înțelepciuni, care în lumea modernă se îndreaptă, dacă nu spre pieire, cel puțin cade în desuetudine. Muzeul este depozitarul obiectelor vechi, dar acestea reprezintă, înainte de toate, meșteșug, care în prezent este considerat, pe bună dreptate, artă populară. Rolul specialiștilor din muzee este nu doar de a conserva obiectul, ci și de a cerceta, explica și învăța mai departe cum a fost realizat. Ultima etapă necesită colaborarea cu meșteri populari, care, din păcate, devin tot mai greu de identificat, motivul fiind simplu: tot mai puțini tineri învață meserii vechi, tradiționale. Astfel, muzeul devine locul unde copiii, de la mic la mare, intră în contact cu vechiul, prin piesele muzeale, iar în „lecțiile” de educație muzeală fac cunoștință cu noțiuni și pot dezvolta practic anumite elemente nou descoperite.

Educația nonformală este activitatea din afara cadrului școlii, care are ca scop învățarea, în mod planificat (*Recomandarea CE din 20 decembrie 2012 privind validarea învățării nonformale și informale*). Această formă de educație este prezentă în pedagogia muzeală, pe care specialiștii o folosesc în transmiterea de informații elevilor.

La Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova s-a împământănit deja tradiția în a aborda atât istoria, cât și tradițiile și obiceiurile naționale în parteneriate educaționale, pe care le încheiem cu școlile, respectiv cu cadrele didactice. Copiii de toate vârstele pot învăța „altfel” despre evenimentele istorice sau diverse obiceiuri, pe care le parcurg anual, în cazul sărbătorilor, dar despre care cunosc foarte puțin sau uneori au informații eronate.

În anul 2019 am descoperit în colecția de carte rară a muzeului o broșurică „Colecție de ouă încondeiate din diferite județe”, în format de 16,5 × 9,5 cm, editată în Colecția „Din publicațiile Cassei Școalelor” în 1925, autoarea, profesor Maria I. Panaitescu prezentându-ne în cele 60 de pagini, 116 modele tradiționale. Colecția a fost inițiată de Spiru Haret, ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, și a avut dublu scop: pe de o parte îndreptarea profesorilor către activitatea de cercetare, iar pe de altă parte, de a face cunoscute atât rezultatele muncii lor la nivel național, cât și ceea ce au „adunat”, având în vedere faptul că aceste publicații aveau un preț modic de achiziție, iar exemplare din ele se regăseau în bibliotecile locale și școlare.

Din cele 116 modele tradiționale de încondeiere a ouălelor am ales câteva din zona Munteniei: Muscel, Prahova, Ilfov.

Scurt istoric al înroșirii oului

Obiceiul a trecut din generație în generație, de la un neam la altul, iar datarea este imposibil de plasat în timp, fie că vorbim de perioada creștină sau nu: „ouă roșii s-au găsit în morminte din vremuri prea vechi” [2]. Când ne gândim la ou apare misterul Creației, din ou a luat naștere Universul, Lumea, deci și omul. Acest element oval stă la baza tuturor credințelor din lume, el a devenit „oul cosmic”. În lumea modernă această credință încă există. În arealul românesc oul este însuflețit sau „oul este chiar soarele” [6]. Dualitatea lumii, bine-rău, coexistă chiar și în ceea ce privește oul. La români încă se crede că din ou se poate naște diavolul, în anumite practici. Dar oul roșu este apărător împotriva Răului și trebuie păstrat în casă [1]. Unele credințe și obiceiuri păgâne au trecut în religia creștină, tocmai pentru a se obișnui omul cu dogmele ei: oul roșu – simbol al creației Cosmosului a trecut ca moștenire pentru creștini, care pun această tradiție în legătură cu sângele – moartea și învierea lui Iisus Hristos. Oul roșu este protector în fața Răului de tot felul.

În România, și nu numai, circulă o serie de legende, care fac referire la diferite episoade din viața lui Hristos în preajma Paștilor. În Bucovina se pune că, după răstignirea lui Hristos, mai marii jidovilor erau la masă, iar unul dintre ei a spus că Iisus după înmormântare va

învia, la care altul a replicat: „când va învia cocoșul pe care-l mâncăm acum și când se vor prefăce ouăle în ouă roșii, atunci va învia și Hristos. Și atunci ouăle se făcură roșii și cocoșul a cântat” [4]. O altă legendă spune că Pilat era la masă, după ce Hristos fusese răstignit, și ținea în mână un ou, iar un soldat roman a strigat „Hristos a înviat”. Atunci Pilat a râs spunând: „când se va înroși oul acesta, atunci va învia Hristos”. Minunea s-a întâmplat, iar Pilat a scăpat oul din mână și s-a spart. De atunci a rămas obiceiul ciocnitului cu ouă roșii” [10].

Când vorbim despre coloratul ouălor de Paști, cea mai veche mențiune este cea pe care o avem de la Del Chiaro, atunci când a descris aceste obiceiuri la curtea domnească a lui Constantin Brâncoveanu, unde „principesa dăruiește...boierilor și jupâneselor...câte două ouă „bizzaramente lavorate a fiori di oro”, adică ouă încondeiate, artă în care excelează femeile valahe” [2]. După colorit ouăle sunt de patru feluri:

- ❖ Cele mai simple poartă denumirea de monocrome, de obicei vopsite în roșu, dar și alte culori: galben, verde, albastru sau chiar negru. Cele roșii se mai numesc și merișoare. [5]
- ❖ Apoi sunt ouăle monocrome cu ornamente, care mai sunt numite și închistrite, încondeiate sau, în Muscel, împietrite.[10]
- ❖ Cele în mai multe culori și ornamentate bogat sunt numite ouă policrome sau muncite.
- ❖ Ultimul fel este oul cu ornament în relief, regăsit în Vrancea, dar care rămâne ca exercițiu a unei arte dusă la extrem.

Când le înroșim? Aceasta este întrebarea care primește răspuns în funcție de zona geografică. De obicei se folosesc ouă de găină, iar procesul de colorare are loc începând din Joia Mare până la Sâmbăta Paștilor. Ouăle se înroșesc și după Paște, la Sfântul Gheorghe, dacă nu cade în Săptămâna Luminată, la Ispas și la Rusalii [7]. Procesul de colorare începe cu spălarea oului și apoi fierberea lui în vopseala aleasă. Închistrirea sau încondeierea este mai greoaie și necesită o specializare aparte.

Simbolistica culorilor are o legătură strânsă cu credința poporului român: roșu ar simboliza sângele Domnului; negru – durerea Sfintei Fecioare; albastru – victoria creștinismului prin crucificarea lui Iisus [8].

În ceea ce privește încondeierea, modelele sunt preluate din lumea plantelor, animalelor, obiectelor uzuale din gospodărie. Specificul ouălor încondeiate românești este reducerea la simbol a unui întreg; dacă, spre exemplu, se dorește un arbore, se desenează frunza; la un animal se alege parte specifică a acestuia: la iepure, urechile, la porc, colții, la broască, laba. Tipul clasic de ornamentație al oului este reprezentarea în alb pe fond roșu (Fig. 1), în mod foarte simplu. Bogăția de motive, cu un conținut în care se reflectă din plin lumea și mediul înconjurător, asigură acestui gen de artă un autentic caracter popular și totodată realist.

Motivele de ornamentație se pot desfășura pe toată suprafața oului, precum calea rădăcită, desagii popii, lăntușul (Fig. 2); în alte cazuri oul este împărțit în două sau patru compartimente pentru a desena frunza de stejar, frunza de căpșună, sapa, roata plugului (Fig. 3).

Raportându-ne la simbolurile prezente în ornamentație le putem grupa în motive, pe domenii:

- ❖ Animale, modele zoomorfe: colțul porcului, creasta de cocoș, peștele în coteț, rădașca deschisă, laba găinei (Fig. 4).
- ❖ Plante, modele fitomorfe: floare de mușetel, frunză de stejar, frunza căpșunei, foi de cuișoare, frunza de salcâm (Fig. 5).
- ❖ Obiecte uzuale, motive antropomorfe: vioara, sapa, dăgii popii, roata plugului, cârligu ciobanului (Fig. 6).

Modelele selectate fac parte din lucrarea prof. Maria I. Panaitescu, amintită anterior, fiind redată cu trăsături albe pe câmp roșu, reprezentând adevărate motive românești vechi, neinfluențate de civilizația modernă, pe care, de altfel, le regăsim și în cusături.

Descrierea proiectului

Proiectul educațional a fost conceput pentru a se desfășura într-o singură etapă, durata fiind cuprinsă între 30–40 de minute, pentru preșcolari, crescând progresiv până la 60 de minute, pentru elevii de gimnaziu. Prezentarea teoretică a fost adaptată vârstei lor, atât terminologic, cât și din punct de vedere al bogăției noțiunilor științifice. Cea de-a doua parte, atelierul, nu se poate aborda tradițional: ouă fierte, vase pentru vopsea, vas cu ceară, plită, chișită. În schimb am regândit totul pentru a reda artistic-plastic modelele discutate și am folosit forme ovale de polistiren, acrilice în diverse culori, pensule subțiri, schițe cu modele (Fig. 7).

Metode și strategii

- Activitatea este de tip frontal, colectiv, simultan combinat cu lucru individual: pictarea unei forme ovale după model dat (Fig. 8).
- Prezentarea în Canva are ca scop introducerea copiilor în domeniu, familiarizarea lor cu tema dată.
- Metoda de prezentare este analiza, adecvată particularităților de vârstă, corelate cu mijloacele folosite în desfășurarea procesului instructiv educativ. Metodologia didactică folosește două seturi de metode, pe de-o parte, metode de învățare prin receptare: expunerea verbală, explicația, descrierea; iar pe de altă parte metodele de învățare prin descoperire: observarea, studiul de caz, descoperirea prin întrebări.
- Mijloacele informativ-demonstrative, respectiv: substitute ale desenelor – schițe.
- Mijloacele tehnico-audio-vizuale precum laptopul, videoproiectorul – care oferă următoarele avantaje: suplimentează explicațiile verbale, consolidează cunoștințe și abilități – prezintă în detaliu realități greu accesibile pe cale orală.

Concluzii

Abordarea unor astfel de teme în interacțiunile cu elevii au ca scop identificarea și conștientizarea unor tipare etice și de cunoaștere existente în tradiția poporului român. Proiectul educațional „Oul încondeiat muntenesc – model și inspirație” are ca scop atât conștientizarea publicului asupra lumii înconjurătoare, a rolului ei în lumea satului, la începuturi, precum și integrarea acestor modele în activitățile cotidiene din prezent. Fără modele adevărate, veritabile, demonstrate de-a lungul timpului, o societate nu se poate fundamenta la nivel național. Am putea crede că aceia mai puțin norocoși sunt copiii din mediul urban, care nu au la îndemână manifestări ale tradiției, ce a luat naștere la sat și a evoluat a acel mediu conservator, dar populația de la sate nu mai este atât de mult acorată în tradiții, mai ales dacă s-a produs o urbanizare a acesteia. Numărul de participanți de la acest proiect educațional ne dă speranța că, în ceea ce privește tradițiile care au o conexiune cu viața religioasă, nu se vor estompa în timp, dimpotrivă acestea se vor revigora, deoarece copiii de azi vor deveni tinerii de mâine, care vor duce mai departe elemente ale tradiției. Prin joc elevii preiau informația și o rețin, la nivel involuntar, întrucât participarea lor este voluntară, iar în timp aceste noțiuni se vor consolida și vor deveni parte din viața lor, odată cu sărbătorile pascale, eveniment trăit de creștini în fiecare an.

BIBLIOGRAFIE

1. Bălășel, T., 1915, *Ouăle roșii. Legende, tradiții, credințe, datine și ziceri, Șezătoarea*, vol. XVII: 23.
2. Gorovei, A., 2001, *Ouăle de Paști – studiu de folclor*, Editura Paideia, București: 23; 62.
3. Hazard, P., 1932, *Les livres, les enfants et les hommes*, Edit. Flammarion, Paris: 8–13.
4. Marian, S. Fl., 1899, *Sărbătorile la români. Studiu etnografic*, vol II, Păresimile, București: 16.
5. Marian, S. Fl., 1883, *Ornitologia poporului român*, Cernăuți: 33.
6. Niculiță-Voronca, Elena, 1903, *Datinile și credințele poporului român, adunate și așezate în ordine mitologică*, Cernăuți: 420.
7. Pamfile, T., Lupescu, M., 1914, *Cromatică poporului român*, București: 179.
8. Paralescu-Kacoty, I. N., 1934, *Datini și obiceiuri de Paști*, în *Satul*, IV: 41.
9. Piaget, J., *Psihologia inteligenței*, 1965, Editura Științifică, București.
10. Rădulescu-Codin, C., 1929, *Literatură, tradiții și obiceiuri din Corbii Muscelului*, București: 53.
11. Stoian, S., Petre, A., 1978, *Pedagogie și folclor*, Editura Didactică și Pedagogică, București.

EDUCATIONAL PROJECT “DECORATED EGG FROM MUNTENIA COUNTY– MODEL AND INSPIRATION” (Abstract)

The museum must become the place where the young generation, in education and training, has not only easy access, with the entrance ticket having a modest price, but also the possibility to actively participate in “lessons”, where he can find out and understand the concept of authenticity. Undoubtedly, it is still found in the folk traditions and customs that have preserved their originality, especially those that have a connection with religious holidays.

Traditional values represent our national identity, but they also provide us with a set of ethical and moral landmarks that are necessary for each of us. The educational project “The decorated egg from Muntenia County: model and inspiration” aims both to raise the public’s awareness of the world around them and its role in the village world in the beginning as well as the integration of these models into the current daily activities. Without true models demonstrated over time, a society cannot be based at the national level.

Fig. 1: Ouă reprezentate în alb pe fond roșu. Sursa: Maria I. Panăitescu.

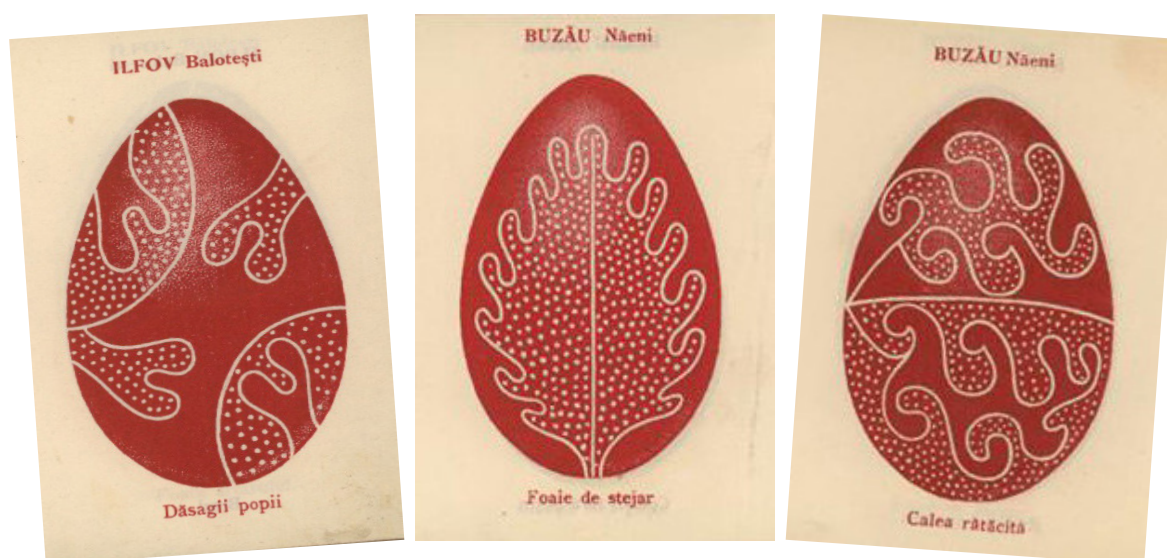

Fig. 2: Motive de ornamentație pe toată suprafața oului.

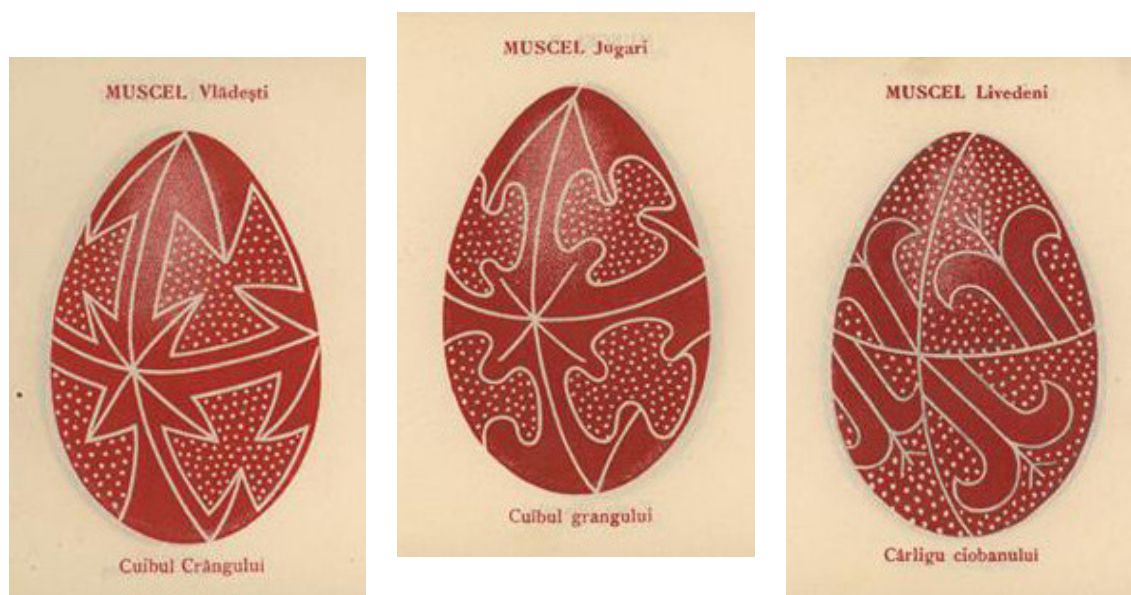

Fig. 3: Motive de ornamentație pe compartimente.

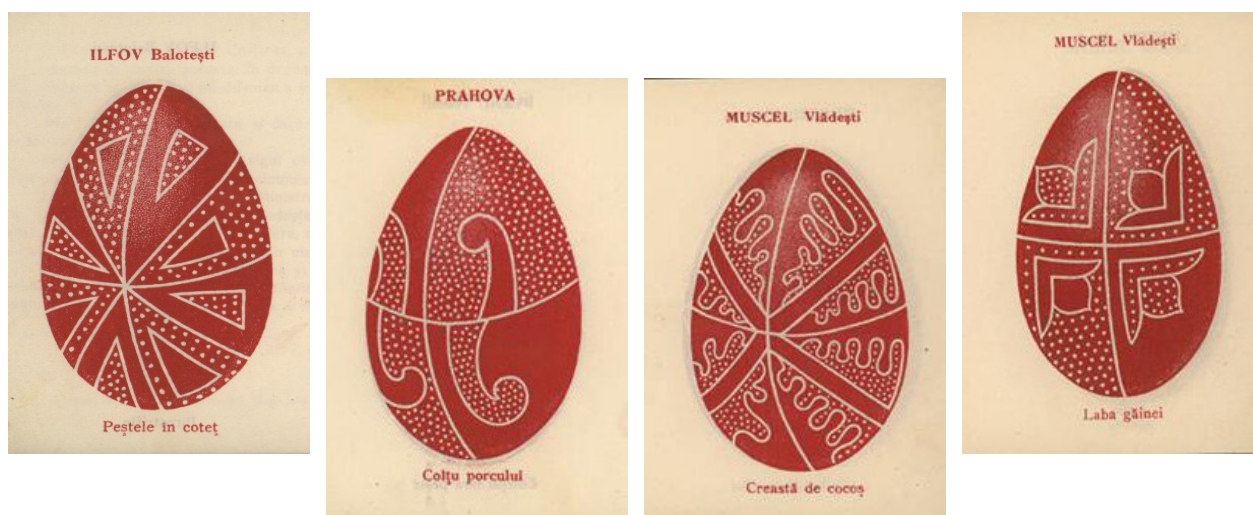

Fig. 4: Modele Zoomorfe. Sursa: Maria I. Panaitescu.

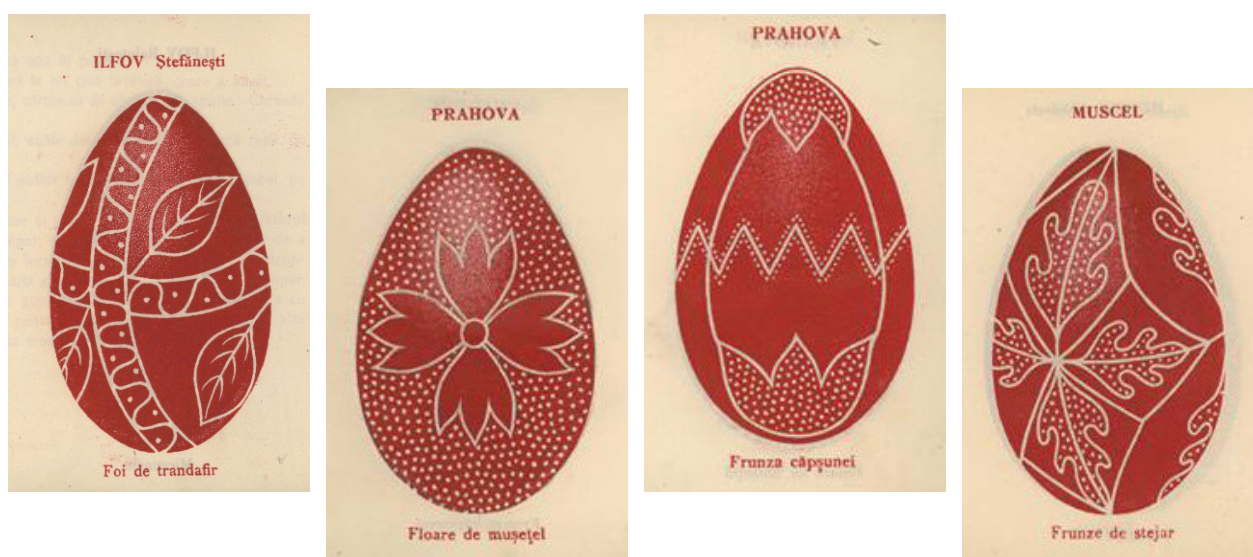

Fig. 5: Modele Fitomorfe. Sursa: Maria I. Panaitescu.

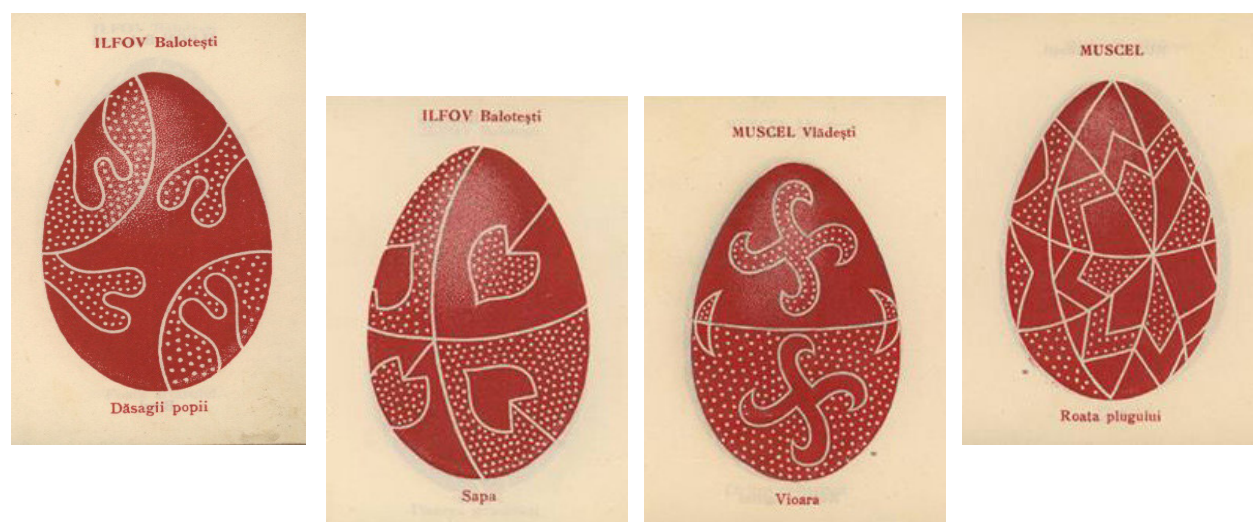

Fig. 6: Modele Antropomorfe. Sursa: Maria I. Panaitescu.

Fig. 7: Materiale folosite în Atelier.

Fig. 8: Aspecte de la desfășurarea proiectului educațional.

O ZI CU FIRUȚA FURNICUȚA

Corina IORDAN

Muzeul Județean Teleorman, str. 1848, nr. 10,
RO-140033 Alexandria, corinaioran1@yahoo.com

Rezumat

Mărunțele, harnice și numeroase, furnicile sunt insecte extraordinare care impresionează pe oricine.

Prezente în majoritatea habitatelor de pe planetă (păduri, câmpii, munți, zone umede, deșerturi, inclusiv în așezări umane), furnicile sunt incredibil de importante pentru mediul nostru înconjurător. Viața și sistemul lor social funcționează ca un ceas, de peste 100 de milioane de ani, asemănându-se, în unele aspecte, cu modul de organizare a vieții oamenilor.

În ciuda dimensiunilor lor mici, există multe de învățat de la această insectă care, în timp, a devenit un model de comportament moral – civic pentru oameni.

Pornind de la aceste considerente, am inițiat în perioada aprilie-mai 2023 un atelier de pedagogie muzeală în centrul căruia a fost FURNICA.

Introducere

Cine nu le cunoaște pe harnicile furnici care, de dimineața până seara, umblă neobosite în căutarea hranei atât de necesară familiei lor? Sunt unele dintre cele mai longevive și mai uimitoare creaturi de pe planeta Pământ! Viața și sistemul lor social funcționează ca un ceas de peste 100 de milioane de ani, iar în unele dintre calitățile și activitățile lor seamănă cu oamenii.

Le întâlnim peste tot în lume, iar reputația lor de viețuitoare extrem de harnice, înțelepte, economice și perseverente a făcut ca ele să devină un model de comportament moral – civic pentru oameni. De aceea, de-a lungul timpului, furnicile au devenit adevărate eroine de povești, mituri, poezii și fabule, desene animate, cântece, proverbe și ghicitori, transmițând, prin intermediul acestor opere scrise sau cântate, o serie de valori comportamentale mai ales în rândul copiilor.

Pornind de la aceste considerente, am inițiat în perioada aprilie-mai 2023 un atelier de pedagogie muzeală în centrul căruia a fost FURNICA.

Obiective

Denumit „O zi cu Firuța Furnicuța”, atelierul s-a adresat copiilor cu vârste cuprinse între 5 și 11 ani. Obiectivele urmărite au fost:

- consolidarea și sistematizarea cunoștințelor copiilor cu privire la insecte;
- dezvoltarea capacității de cunoaștere și înțelegere a mediului înconjurător, precum și stimularea curiozității pentru investigarea acestuia;
- transmiterea unor valori moral-spirituale;
- formarea și consolidarea unor abilități practice specifice nivelului de dezvoltare motrică;
- stimularea creativității și a expresivității prin colaj, desen, decupaj, îmbinarea diverselor materiale.

Materiale și metode

Atelierul a vizat două etape – una teoretică și cealaltă practică – și s-a derulat pe parcursul a două ore. Metodele folosite au fost:

- metode de comunicare orală: povestirea; explicația; argumentarea; expunerea; conversația euristică;
 - metode de cunoaștere a realității: observația; studiul de caz; modelarea;
 - metode fundamentate pe acțiune: jocul didactic; dramatizarea; exercițiul moral.
- (Foto 1)

Derularea atelierului

În prima parte a atelierului au fost prezentate informații despre furnici. Informațiile au fost transmise prin intermediul unei povești a cărei eroină principală, FIRUȚA FURNICUȚA, le-a „vorbit” copiilor despre familia sa, despre modul ei de viață și comportament, despre lucrurile inedite din viața ei și despre puterile ce i-au fost atribuite în tradițiile și superstițiile lumii, despre cum a ajuns să inspire scriitori și compozitori (Foto 2–11).

O zi cu Firuța Furnicuța

Salut, copii! Sunt Firuța Furnicuța!

De când s-a încălzit afară și am ieșit din mușuroi, v-am tot văzut că ne spionați prin iarbă, pe scoarța copacilor, pe aleile parcurilor, printre flori...Așa că... m-am gândit să ne împrietenim și să ne cunoaștem mai bine. Ce ziceți? Petrecem o zi împreună?

Haideți să vă spun despre mine și familia mea! Așa o să vedeți cât de grozave suntem noi, furnicile, și cât de mult vă ajutăm pe voi, oamenii.

*Mai întâi de toate trebuie să știți că noi suntem insecte sociale din familia **Formicidae**. Este un cuvânt nou, nu-i așa? Haideți, repetați după mine: **for-mi-ci-dae!***

Noi, furnicile, trăim pe Pământ de peste 100 de milioane de ani și suntem considerate unele dintre cele mai numeroase creaturi vii din biosfera Terrei. Așa cum ați văzut și voi, putem fi întâlnite pe și prin sol, prin cavități în lemn și prin plante, ba chiar mai trecem și pe la voi prin casă... Hi,hi,hi!

*În ceea ce privește familia mea, aceasta este foooooarte numeroasă, trăiește în **colonie** în **furnicar** sau **mușuroi** și este **FOARTE ORGANIZATĂ**.*

Ca să mă vedeți mai bine, haideți, luați o lupă! Vedeți, sunt mică, mică! Noi furnicile, putem avea o lungime între 1 și 50 de mm și chiar mai mult și cântărim între 1 mg și 10 g, în funcție de specie. Corpul meu este format din trei părți: cap, torace și abdomen, am 6 picioare acoperite cu perișori fini care pornesc din torace, am 2 antene în vârful capului care mă ajută la pipăit, mirosit și auzit, am 2 ochi fațetați, adică sunt formați din mai multe lentile și mai am 2 maxilare puternice care funcționează precum foarfecele.

Să știți că noi, furnicile obișnuite, trăim 1–2 ani... Sunt ani mulți și plini de peripeții și multă muncă pentru noi! Dar trebuie să știți că Regina furnică trăiește cel puțin 30 de ani, putând să ajungă și la 100 de ani!

Deși sunt mică și par firavă, eu am multă energie și putere pe care le obțin din hrana sănătoasă pe care o mănânc. Voi mâncați sănătos? În general, noi, furnicile, suntem insectivore, dar ne hrănim și cu plante și cu tot ce pică de la masa omului. Sunt unele specii de surate de-ale mele care își cultivă singure hrana. Acestea cresc păduchi de plante sau cultivă ciuperci, pentru a produce o dietă nutritivă pentru colonie.

Cum de reușim să fim atât de multe? Păi să vă explic: Regina furnică depune ouă din care ies larve, pupe, iar după 30–40 de zile, o furnică adultă crește din larvă. Ați priceput?

Eeee...acum o să vă povestesc câte ceva despre casa mea. **Furnicarul** sau **mușuroiul** este adăpostul unde trăiesc furnicile. Furnicarele sunt în general alcătuite dintr-un ansamblu de tuneluri, intrări și movile construite în lut sau pământ. În mușuroaie există camere calde, confortabile, dormitoare, camere pentru copii, cămări unde se păstrează proviziile, un coș de gunoi și o toaletă, cu o bună ventilație. Toate intrările și ieșirile lasă aer proaspăt să pătrundă adânc în furnicar. Să știți că mușuroaiele sunt clădite de către furnicile lucrătoare, iar furnicile își păstrează casele perfect curate.

Viața în furnicar este foarte bine organizată. Nimeni nu face ceva după capul său! Există o ierarhie clară: regina mamă, muncitori și masculi, iar responsabilitățile sunt clar distribuite între locuitorii mușuroiului. Așa este și în familia voastră, nu-i așa?

Regina mamă – conduce colonia și este singura care are dreptul să procreze. **Muncitorii** – sunt cei mai numeroși, ei întrețin mușuroiul și dețin funcții clare. De exemplu: **soldații** – sunt angajați în protejarea locuinței lor, efectuând atacuri asupra altor furnici; **furajatorii** – colectează alimente, le depozitează în depozite interne; **constructorii** – construiesc și repară un cuib, întăresc pereți, poteci, acoperișuri; **cercetașii** – caută hrană în condiții exterioare; când găsesc hrană, își amintesc locul și trimit acolo furajatorii; **moașele** – au grijă de ouă și veghează la creșterea corectă a urmașilor.

Cum v-am spus, viața în mușuroi este foarte organizată, iar justiția domnește în casa noastră! Să vă dau doar câteva exemple: furnicile care au suferit leziuni sunt tratate și hrănite suplimentar de familie; furajorii care au mâncat hrana pe care trebuie să o aducă la magazie sunt uciși de propriii lor frați. După cum știți, muncitorii nu au dreptul să mănânce alimentele destinate redistribuirii; lenea este, de asemenea, inacceptabilă! Dacă un individ se încurcă, poate fi dat afară din familie. Deci, după faptă și răsplată! V-am speriat puțin, nu-i așa? Dar cred că aveți multe de învățat de la modurile în care noi, furnicile, ne rezolvăm problemele...

Haideți, mai bine, să vorbim despre rostul nostru pe pământ. Ca și voi, oamenii, și noi avem un rol important în viața planetei noastre. Noi, furnicile, îndeplinim multe funcții utile atât pentru natură, cât și pentru oameni. De exemplu: saturăm solul cu oxigen, crescând astfel fertilitatea lui; reglăm numărul de insecte dăunătoare, pur și simplu mâncându-le larvele; facilităm răspândirea plantelor; ajutăm florile la polenizare. Suntem niște insecte grozave, nu-i așa?

Și dacă v-aș mai spune câte alte lucruri uimitoare putem să facem, ați zice că sunt cam lăudăroasă...Dar nu este așa! Noi, furnicile, suntem cele mai uimitoare creaturi de pe planeta Pământ! Știați că o furnică poate ridica de 20 de ori propria greutate corporală sau că există peste 12.000 de specii de furnici în întreaga lume? Știați că furnicile nu au plămâni, ci ele respiră oxigen prin porii membranei sau că furnicile nu au urechi, ci folosesc vibrațiile din pământ pentru a auzi, simtindu-le cu ajutorul unui organ care se află sub genunchi? Ce să vă mai spun... că furnica poate să supraviețuiască până la două săptămâni sub apă, că cel mai mare cuib de furnici găsit vreodată este în Argentina și are aproximativ 6000 km lungime sau că viața și sistemul nostru social funcționează ca un ceas, asemănându-ne, în unele aspecte, cu modul de organizare a vieții oamenilor.

Sunt lucruri care ne transformă în super-eroi, nu-i așa? Și pentru că suntem atât de grozave, există chiar o știință care ne studiază comportamentul și care se numește **MIRMECOLOGIE**! Haideți, spuneți cu mine: **MIR – ME- CO – LO – GI – E**!

Pentru că suntem grozave, scriitorii și poeții ne-au transformat în eroi, în personaje de poveste, compozitorii au scris cântecele despre noi, iar lumea, în vechime, ne-a observat comportamentul și a creat o grămadă de credințe și superstiții legate de faptele noastre. De exemplu, se zice că atunci când furnicile ies și umblă pe drum este semn de ploaie, că apariția furnicilor în casă este semn de belșug sau când furnicile apar primăvara devreme, se crede că anul va fi bogat în recolte. De asemenea, se mai spune că acela care vede prima furnică primăvara are noroc, că o casă construită pe furnicar va fi tot timpul plină de oaspeți și – atenție!!! – cel care omoară o furnică va avea ghinion.

Dar, gata cu vorba! Acum, după ce ați aflat totul despre mine și familia mea, vă poftesc să intrați în casa mea. Bine ați venit în mușuroi!

Acasă la Firuța Furnicuța

În partea a doua a atelierului, copiii au fost invitați să observe îndeaproape trei tipuri de furnicare: unul natural, găsit în curtea muzeului și două artificiale, create de noi (unul într-un borcan și unul reconstituit cu ajutorul unui „Acvariu educațional – Habitat de furnici cu gel”). Cei mici au putut vedea traseele – labirint realizate de furnici în mușuroi, larvele, depozitele de hrană. (Foto 12) De asemenea, am punctat împreună ceea ce am reușit să învățăm din povestea Firuței Furnicuța. Este vorba de o serie de valori moral-civice și spirituale esențiale în dezvoltarea noastră ca individ: să fim drepecți, să fim harnici, să fim solidari, să cooperăm, să fim disciplinați, să fim înțelepecți. (Foto 13)

După punctarea acestor aspecte, copiii au trebuit să reproducă un furnicar, folosind tehnici și materiale diverse. Au realizat astfel, pe o coală cartonată A4, un colaj – din hârtie crem ruptă bucăci și din flori din hârtie gumată, recreând astfel suprafața pământului și labirintul subteran al furnicarului. Cu ajutorul creioanelor colorate au putut desena furnicile, depozitele lor de hrană, „camera” larvelor și au înfrumusețat suprafața terestră. (Foto 14–17)

Concluzii

Tinând cont de entuziasmul cu care a fost receptat de participanți, proiectul educativ „O zi cu Firuța Furnicuța” a reușit să-și atingă scopul pentru care a fost inițiat. Pe lângă dobândirea unor noțiuni noi, atelierul organizat a favorizat un mediu de învățare interactiv și incitant. Participanții au fost extrem de interesați de informațiile primite și încântați de maniera interactivă în care le-au fost furnizate informațiile.

Prin modalitatea inedită de derulare a acestui atelier de pedagogie muzeală, am reușit să-i facem pe copii să înțeleagă relația om – insecte – natură.

BIBLIOGRAFIE

1. Antonescu, R., 2009, *Dicționar de Simboluri și Credințe Tradiționale Românești*, Editura cIMeC – Institutul de Memorie Culturală, București.
2. Dlussky, G. M., Bukin, A.P., *Faceți cunoștință cu furnicile!* – M.: Agropromizdat, 2009.
3. Pop-Păcurar, Irina, Podar, Dorina, *Biologie. Clasa a V-a. Manual*, Editura: Art Klett, 2002.
4. <https://cunoastenatura.ro/fauna/furnici/>
5. <https://www.natureworldnews.com/articles/52085/20220725/according-new-study-ants-group-function-similarly-neural-networks-brain.htm>
6. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Formicide>

A DAY WITH FIRUȚA FURNICUȚA (Abstract)

Tinys, hardworkings and numerous, ants are extraordinary insects that impress anyone.

Present in most habitats on the planet (forests, plains, mountains, wetlands, deserts, including human settlements), ants are incredibly important to our environment. Their life and social system works like a clock for more than 100 million years, and in some of their qualities and activities they resemble humans.

Despite their small size, there is much to learn from this wonderful species that, over time, has become a model of moral – civic behavior for humans.

Based on these considerations, in April–May 2023, we initiated a museum pedagogy workshop centered around the ANT.

Foto 1: Prezentarea proiectului „O zi cu Fîrîuța Furnicuța”.

De când s-a încălzit afară și am ieșit din mușuroi, v-am tot văzut că ne spionați prin iarbă, pe scoarța copacilor, pe aleile parcurilor, printre flori...

Așa că... m-am gândit să ne împrietenim și să ne cunoaștem mai bine.

Ce ziceți? Petrecem o zi împreună?

FURNICA

Cine sunt eu?

- noi, furnicile, suntem insecte sociale din familia **Formicidae**.
- suntem considerate una dintre cele mai numeroase creaturi vii din biosfera Pământului.

Unde mă întâlnești: - pe și prin sol, cavități în lemn și plante

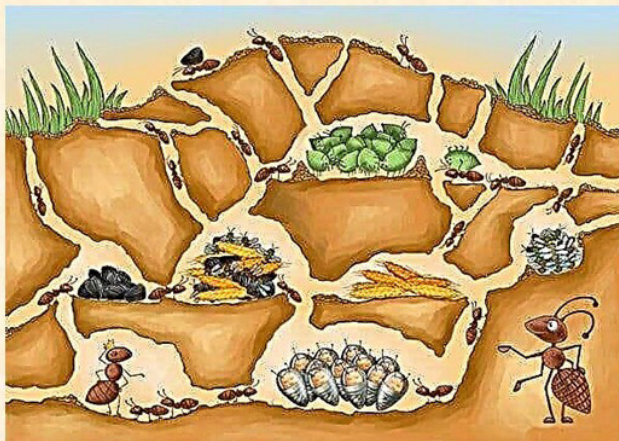
Familia mea este foarte numeroasă,
trăiește în *colonie* în *furnicar* sau *mușuroi*
și este **FOARTE ORGANIZATĂ**.

FURNICA

CASA FURNICILOR

- **Furnicarul** sau **mușuroiul** este adăpostul unde trăiesc furnicile.
- Furnicarele sunt în general alcătuite dintr-un ansamblu de tuneluri, intrări și movile construite în lut sau pământ.
- În mușuroaie există camere calde, confortabile, dormitoare, camere pentru copii, cămări unde se păstrează proviziile, un coș de gunoi și o toaletă, cu o bună ventilație. Toate intrările și ieșirile lasă aer proaspăt să pătrundă adânc în furnicar.
- Mușuroaiele sunt clădite de către furnicile lucrătoare.
- Furnicile își păstrează casele perfect curate.

FURNICA

VIAȚA ÎN FURNICAR SAU MUȘUROI

- este foarte bine organizată;
- există o ierarhie clară : regina mamă, muncitori și masculi;
- responsabilitățile sunt clar distribuite între locuitorii mușuroiului.

Regina mamă - conduce colonia și este singura care are dreptul să procreze.

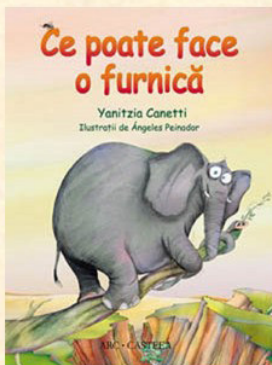
Muncitorii - sunt cei mai numeroși, ei întrețin mușuroiul și dețin funcții clare:

- **soldați** - sunt angajați în protejarea locuinței lor, efectuând atacuri asupra altor furnici;
- **furajatori** - colectează alimente, le depozitează în depozite interne;
- **constructori** - construiesc și repară un cuib, întăresc pereți, poteci, acoperișuri;
- **cercetași** - caută hrană în condiții exterioare, când găsesc hrană, își amintesc locul și trimit acolo furajatorii;
- **moașele** - au grijă de ouă. Funcția lor este creșterea corectă a urmașilor.

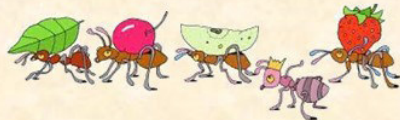

Furnica - personaj de poveste

Furnica - personaj de poezii și ghicitori

O furnică, de Tudor Arghezi

O furnică mică, mică
Dar înfiptă, va să zică,
Ieri, la prînz, mi s-a urcat
De pe vișul uscat
Pe picioare, pentru căci
Mi le-a luat drept niște crăci.

Mîrnuțica de făptură
Duce, harnică la gură
O fărîmă de ceva
Care-acasă trebuia
Așezat în magazie
Pentru iarna ce-o să vie.

Un' te duci așa degrabă
Gîndul meu mîhnit o-ntrebă
Încă nu te-ai lămurit
Că grejești și-ai răstăcit?
Cu merinda îmbucată
Te-ai suit până-n cravată
Și mai ai până-n chelle
Două dealuri și-o bărbie.
Nu vrei tată să-ți arăt
Cum lei drumul îndărăt?

Să-ți mai pun o întrebare
E aproape de culcare;
Unde dormi, aici, departe?
Într-o pagină de carte?
S-ajungi vîrful tîrzie
Într-un op de poezie?

Mă gîndesc ce-i de făcut
S-o fereșc de neștiut,
Îngrijat de ce-o să zică
Maica stăreța furnică
De-o lipsă din furnicar,
Și-o așteaptă în zadar.

Locuiește-n mușuroi
Mult mai mică decât noi,
Toată ziua ea muncește
De greu deloc nu se ferește!

Harnică și strîngătoare,
Cară boabele-n spinare.
Te-nvață cu bucurie
Lecția de hărnicie.

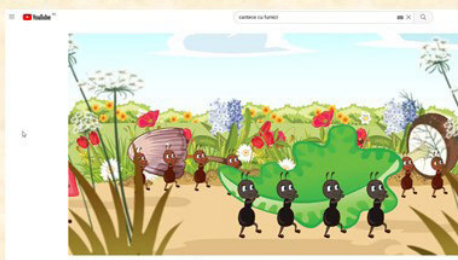
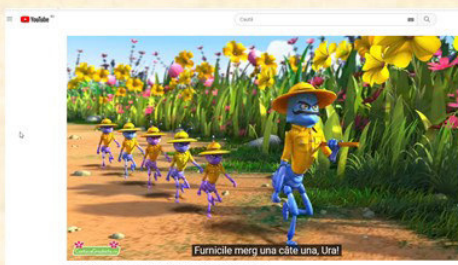
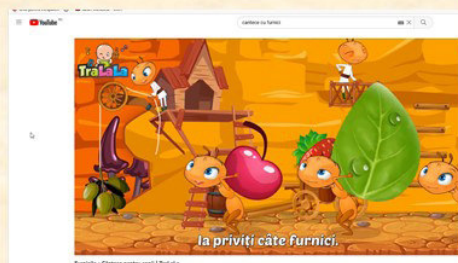
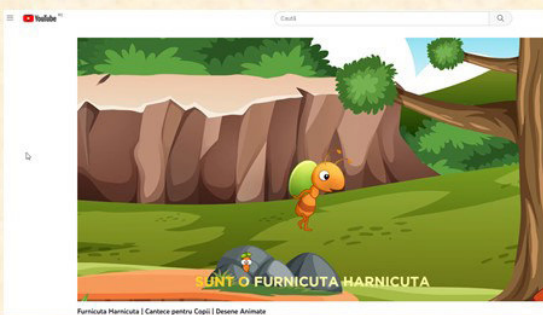
Mică, dar voinică,
În spate ridică
Sacul cu povară,
Să-l ducă la moară.

Trec grabite pe cărare
Patru sute de picioare.
Cine-s?

(furnica)

Furnica - personaj de cântecele

Furnica - în credințele și superstițiile populare românești

- când furnicile ies și umblă pe drum este semn de ploaie.
- apariția furnicilor în casă este semn de belșug.
- când furnicile apar primăvara devreme, se crede că anul va fi bogat în recolte.
- aduc rele casei și familiei celui care le scormonește mușuroiul.
- cel care vede prima furnică primăvara are noroc.
- o casă construită pe furnicar va fi tot timpul plină de oaspeți.
- cel care omoară o furnică va avea ghinion.

Foto 2-11: Aspecte din prezentarea PowerPoint.

Foto 12: Observăm îndeaproape trei tipuri de furnicare!

Foto 13: Morala poveștii.

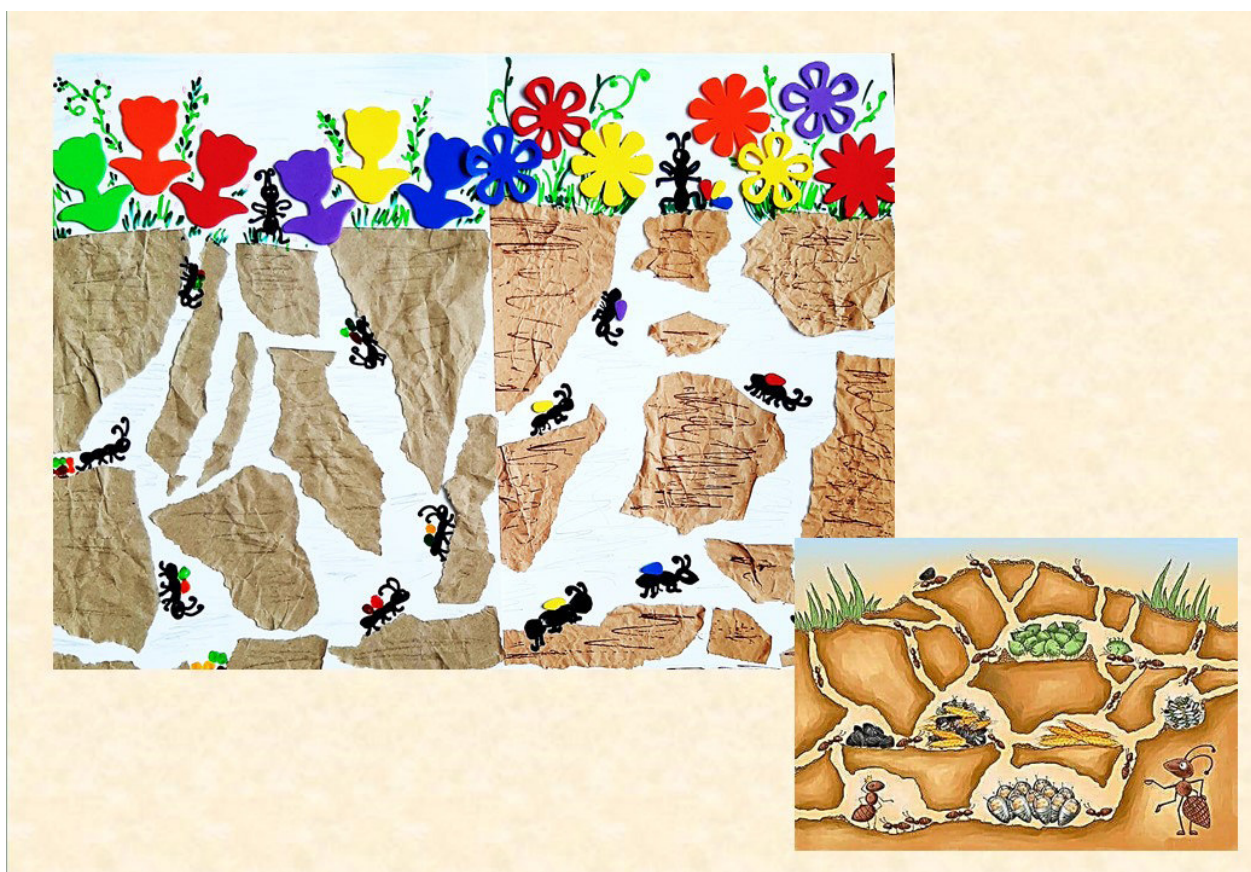

Foto 14-17: Aspecte din timpul derulării atelierului.

SCHIMBAREA PERCEPȚIILOR ASUPRA NATURII PRIN ACTIVITĂȚILE DE PEDAGOGIE MUZEALĂ

Medeea C. HALICI^{1,2}

¹Muzeul Județean Botoșani, Secția Științele Naturii, str. Alexandru Ioan Cuza, nr. 43, RO-715201 Dorohoi;

²Universitatea Ștefan cel Mare, str. Universității nr. 13, RO-720229 Suceava, medeea.halici@yahoo.com

Rezumat

În ultimii ani, globalizarea are un impact tot mai puternic asupra vieții pe Terra, determinând o reducere tot mai accentuată a biodiversității. Astfel, conservarea faunei și florei, reprezintă unul dintre cele mai de actualitate subiecte din ultimul deceniu, și se referă nu doar la protejarea anumitor specii, ci și a ecosistemelor, interacțiunilor dintre acestea. Sunt necesare activități care să ilustreze importanța naturii la nivelul societății, iar muzeele pot reprezenta instrumente importante în conturarea relației om-mediul.

Prin programul de pedagogie muzeală *Natura și magia iernii*, care s-a desfășurat în perioada noiembrie-decembrie a anului 2022, s-a dorit evidențierea informațiilor legate de aspectele caracteristice naturii în timpul sezonului rece (ex.: migrația animalelor, schimbarea regimului trofic, diferențe conifere-foioase), precum și valorificarea patrimoniului muzeal, prin realizarea unei mini-expoziții, în care au fost expuși reprezentanți din diverse grupe taxonomice din colecțiile muzeului.

Participanții la acest program (elevi din învățământul gimnazial și liceal) au avut de parcurs trei etape. Prima a constat în realizarea unor lucrări tematice prin care cei implicați și-au expus viziunea asupra modului în care natura se revelează în timpul sezonului rece. În a doua etapă au vizitat muzeul și au desfășurat ateliere de pedagogie muzeală, iar ultima etapă a constat în organizarea unui concert și vernisarea expoziției temporare *Natura și magia iernii*.

Introducere

Muzeul are drept funcție principală realizarea corelațiilor între bunurile culturale ce alcătuiesc patrimoniul și mediul înconjurător, pentru a insufla vizitatorilor săi dorința de cunoaștere și explorare, de curiozitate și învățare. Muzeul de Științele Naturii Dorohoi, reprezintă o instituție emblematică pentru județul Botoșani, a cărei misiune este aceea de a informa și educa publicul în scopul protejării mediului și biodiversității. Mai mult de atât, această instituție realizează activități, care au drept subiecte de interes studiul biodiversității, în scopul cunoașterii florei și faunei locale și naționale, precum și sensibilizarea publicului cu privire la problemele legate de mediul înconjurător și modurile prin care se realizează protecția acestuia (Halici și Alboiu, 2022; Petrescu și colab., 2019).

Între om și mediu există o strânsă legătură, iar relația lor este vitală pentru stabilirea unui echilibru la nivel global, fiind necesare acțiuni prin care societatea să conștientizeze importanța naturii și impactul acțiunilor asupra biodiversității, și implicit al viitorului (Cojocaru și Panczi, 2019).

Pentru ilustrarea importanței mediului și necesitatea protejării ecosistemelor și interacțiunilor dintre acestea, Muzeului de Științele Naturii Dorohoi derulează o serie de activități prin care se dorește schimbarea percepțiilor asupra naturii și conștientizarea nevoii unei atitudini cât mai responsabile în ceea ce privește utilizarea resurselor. Un exemplu reprezentativ este activitatea care s-a desfășurat în perioada noiembrie-decembrie 2022, prin care

s-au ilustrat diverse aspecte ce vizau schimbările petrecute în natură în timpul sezonului rece, accentuându-se totodată nevoia unor atitudini responsabile față de resursele existente.

Am considerat reprezentativă această perioadă, deoarece iarna este un anotimp plin de schimbări pentru fauna și flora din jurul nostru. Programul a vizat adaptările viețuitoarelor din mai multe grupe taxonomice și diversitatea adaptărilor întâlnite în lumea vie în timpul sezonului rece. Astfel, au fost discutate diverse aspecte, spre exemplu, faptul că amfibienii și reptilele intră în hibernare iarna, în adăposturi pe care oamenii de știință le numesc hibernacule. S-au adus în discuție aspecte referitoare la migrația păsărilor, deoarece unele specii aleg să migreze în regiuni cu climă mai caldă, pentru a-și găsi hrana mai ușor (ex.: barza, rândunica, prigoria), iar altele își schimbă regimul trofic pentru a rezista sezonului rece (ex.: mierla, țicleanul). S-au avut în vedere și aspectele care vizau somnul de iarnă și hibernarea, acestea reprezentând mecanisme adoptate de mamifere, în funcție de condițiile climatice și de hrana disponibilă.

Finalul acestui program a fost marcat festiv prin organizarea unui concert de colinde și prin deschiderea unei expoziții temporare intitulată *Natura și magia iernii*, în care s-au prezentat specii de animale din colecțiile muzeului din diverse grupe taxonomice și decorațiuni specifice Sărbătorilor de iarnă, realizate de elevi. Pentru a conferi evenimentului un element de noutate, s-au reprodus, din materiale reciclabile, la scară mare, diverse elemente caracteristice iernii (fulgi de zăpadă, renii lui Moș Crăciun), cu care vizitatorii să aibă posibilitatea de a-și realiza fotografii tematice.

Acest program s-a adresat, inițial, categoriei de vârstă cuprinsă între 8–15 ani, însă elementele de atractivitate utilizate au mobilizat și alte categorii de vârstă.

Acest proiect educațional a avut drept scop evidențierea creativității participanților, precum și dezvoltarea unei viziuni ecologice în ceea ce privește utilizarea unor materiale de natură ecologică sau care sunt reutilizabile. Mai mult de atât, prin această activitate s-a dorit conturarea unei atitudini empatică și responsabile față de natură, realizându-se discuții tematice, pe subiecte de actualitate, precum: diferența brad-molid, brad artificial versus brad natural. Totodată, s-a punctat nevoia acută de respectare a valorilor pe care le furnizează mediul înconjurător, prin exemplificarea diversității faunei și florei, prezentându-se totodată importanța conservării biodiversității.

Materiale și metode

Programul *Natura și magia iernii* s-a desfășurat în perioada noiembrie-decembrie a anului 2022.

Activitățile programului s-au desfășurat în mai multe locații: la sediul unităților școlare participante – în sălile de clasă, și la sediul Muzeului de Științele Naturii Dorohoi – în Camera Oglinzilor și în expoziția de bază.

Proiectul educațional a avut următoarele obiective:

O1 – Dezvoltarea unor abilități practice, prin realizarea unor desene de către elevii participanți, inspirate din imaginea naturii în timpul iernii, ce ilustrează diverse aspecte din viața acestora, precum: speciile de păsări sedentare, mamifere întâlnite iarna, hibernarea etc.;

O2 – Realizarea unei expoziții temporare, alcătuită din desenele elevilor, planșe interactive, expodate din patrimoniul muzeal (specii de păsări și mamifere);

O3 – Realizarea unor ateliere de creație, prin care participanții să realizeze decorațiuni ecologice și decorațiuni din materiale reciclabile pentru Crăciun (ex.: conuri pictate, felii de fructe deshidratate);

O4 – Conștientizarea importanței protejării mediului înconjurător, modalități de protejare a naturii și impactul pe care îl are mediul asupra societății omenești, precum

și familiarizarea participanților cu patrimoniul muzeal și înțelegerea unor noțiuni și concepte legate de științele naturii cum ar fi: migrație, specii migratoare și sedentare, hibernare, somn de iarnă etc.;

O5 – Organizarea unui concert tematic, dedicat Sărbătorilor de iarnă, în cadrul căruia au fost prezentate lucrările realizate de elevii unităților școlare participante, precum și bunuri culturale mobile din colecțiile muzeului, din sfera tematicii abordate.

În scopul realizării activităților programului, s-au parcurs următorii pași:

- conceperea și planificarea modului de desfășurare al etapelor de lucru;
- pregătirea prezentării PowerPoint, a jocurilor (ex.: *treasure hunt*) și a ghidajului de specialitate, adaptate specificului evenimentului;
- promovarea evenimentului prin e-mail și pagina de Facebook a instituției;
- realizarea decorurilor și amenajarea expoziției;
- editarea fotografiilor și postarea pe rețelele de socializare;
- înregistrarea participanților în registrul de evidență al vizitatorilor.

Au fost utilizate metode didactice tradiționale și moderne. Dintre metodele tradiționale utilizate, amintim următoarele:

- expunerea;
- povestirea;
- conversația;
- demonstrația;
- observația;
- exercițiul.

Metodele moderne au fost:

- brainstorming-ul;
- demonstrația;
- studiul de caz.

În oferta cultural-educativă lansată către unitățile școlare (distribuită în format online cadrelor didactice, sub forma unui ghid ce cuprindea informațiile necesare realizării întregului program) s-au propus 3 etape de desfășurare:

- realizarea unor lucrări tematice (desene, colaje și machete), prin care participanții să își evidențieze viziunea lor despre relația natură-om în timpul iernii și schimbările care se petrec în mediu, în timpul sezonului rece (etapă propusă a se realiza la sediul unităților școlare);
- realizarea de decorațiuni specifice sărbătorilor de iarnă, din materiale reciclabile, activitate condimentată cu discuții și dezbateri tematice, pe tema adaptărilor și schimbărilor suferite de diverse specii în timpul iernii (etapă propusă a se realiza la sediul muzeului);
- concert și vernisaj (etapă propusă a se realiza la sediul muzeului).

În ceea ce privește resursele materiale utilizate, s-au folosit:

- aparatură audio-video: laptop, videoproiector, boxă portabilă;
- materiale necesare realizării decorațiunilor: pensule, creioane, vopsea, acuarele, carioci, foarfece;
- materiale tipărite: fișe ilustrative pentru diverse modele de decorațiuni, bilete cu întrebări tematice pentru vânătoarea de comori și altele;
- bunuri culturale mobile: specii de plante și animale din diverse grupe taxonomice;
- cărți și determinatoare de specialitate.

Pentru a conferi evenimentului un element de noutate, s-au reprodus, din materiale reciclabile, la scară mare, diverse elemente caracteristice iernii (fulgi de zăpadă, renii lui Moș Crăciun), cu care vizitatorii să aibă posibilitatea de a-și realiza fotografii tematice.

Descrierea activității

Etapa 1 – Realizarea lucrărilor tematice

Prima etapă a proiectului s-a desfășurat în cadrul unităților școlare, cadrele didactice îndrumând elevii să realizeze desene, colaje și machete tematice, pe baza unui ghid în care erau evidențiate aspectele de urmărit: specii de păsări care pot fi observate iarna în România, metode de susținere a animalelor în sezonul rece, modul în care mamiferele rezistă iarna etc.

Etapa 2 – Atelierul de pedagogie muzeală

A doua etapă a proiectului a avut loc la Muzeul de Științele Naturii Dorohoi, atât în Camera Oglinzilor, unde a fost amenajată expoziția temporară, cât și în sălile de expoziție de bază.

Atelierul a început în Camera Oglinzilor, generându-se într-un cadru în care erau prezentate diverse bunuri culturale mobile din colecțiile muzeului (de exemplu: specii de păsări și mamifere), lucrări ce ilustreau natura iarna, decorațiuni tematice (Fig. 1, 2), o prezentare PowerPoint structurată astfel:

- prezentarea deosebirilor dintre brad și molid;
- prezentarea unor aspecte pro și contra brad natural versus brad artificial;
- prezentarea unor metode de reciclare a obiectelor rezultate în urma sărbătorilor de iarnă;
- prezentarea tipurilor de decorațiuni ce vor fi realizate în cadrul atelierului;
- pașii de lucru pentru realizarea decorațiunilor specifice.

Grupele de lucru, de maxim 30 de elevi, au fost împărțite în echipe, fiecare echipă având de realizat câte o decorațiune de Crăciun cu materialele puse la dispoziție, iar după de rezolvat o fișă de lucru (Fig. 3, 4).

Pentru explorarea expoziției de bază a muzeului într-un mod interactiv, echipele formate în cadrul atelierelor au primit un kit al exploratorilor (format din fișa cu cinci întrebări, pix/creion pentru scris, determinatoare – Micul biolog și cărți Montessori) pentru participarea la un *treasure hunt* în cadrul căruia au avut de identificat răspunsurile potrivite temei de lucru. Căutarea de comori a durat 20–25 de minute, iar alte 5 minute au fost dedicate verificării și fixării cunoștințelor. Materialele care au oferit ajutor în rezolvarea întrebărilor au fost reprezentate de enciclopediile de buzunar – Micul biolog pentru copaci, păsări și cărți interactive Montessori pentru păsările din România, tipuri de fructe și semințe.

Cele cinci întrebări din cadrul fișei de lucru au fost:

1. Ce animal din colecția muzeului intră în hibernare iarna? Dar care preferă doar somnul de iarnă?
2. Denumeste o specie de pasăre care atunci când vine iarna în România alege să migreze.
3. Oare ce copac falnic este specific zonelor montane?
4. Dacă Moș Crăciun ar alege ca Rudolph să vină din România, ce animal ar fi?
5. Sezonul rece este destul de dificil pentru unele animale, cum le putem ajuta să treacă mai ușor peste această perioadă?

Etapa 3 – Vernisaj și concert

În ultima etapă a programului, a avut loc vernisajul expoziției temporare, în care au fost prezentate lucrările realizate de elevii unităților școlare participante, precum și bunuri culturale mobile din colecțiile muzeului, din sfera tematicii abordate. Ca și eveniment conex la vernisaj, a fost organizat un concert de colinde, susținut de 2 coruri din județul Botoșani (Fig. 5).

Rezultate

Programul a atras un public numeros – 180 de participanți de la 6 unități școlare din județul Botoșani:

- Liceul de Artă „Ștefan Luchian” din Botoșani;
- Colegiul Național „Grigore Ghica” din Dorohoi;
- Școala Gimnazială „Spiru Haret” din Dorohoi;
- Școala Gimnazială „Alexandru Ioan Cuza” din Dorohoi;
- Școala Gimnazială „Acad. Alexandru Zub” din Vârfu Câmpului;
- Școala Gimnazială „Ioan Cernat” din Havârna.

Concluzii

Interactivitatea care a caracterizat acest program: atelierul de pedagogie muzeală, atelierul de creație, expoziția temporară care a încununat lucrările realizate de elevi, vernisajul expoziției și evenimentul conex de la vernisaj – concertul și, nu în ultimul rând, decorurile pentru realizarea de fotografii tematice, au atras un public numeros, dornic de a experimenta și alte tipuri de activități culturale, inclusiv muzeale.

S-a demonstrat încă o dată, că muzeul este locul ideal pentru derularea de activități educative diverse, într-un cadru special.

BIBLIOGRAFIE

1. Cojocaru, A., Panczi, V., 2019, Metoda observării ca parte componentă a aspectului educațional în procesul familiarizării preșcolarilor cu natura, *Vector European*, 1, 101–106.
2. Halici, M., Alboiu, O., 2022, Păsările contează: legătura eternă dintre înaripate și lumea din jurul lor, *Pedagogie muzeală, Științele Naturii*, VIII, Muzeul Județean Târgu Mureș, Editura Mega; Târgu-Mureș: 77–85.
3. Petrescu, A., Petrescu, A. M., Purdescu, F., Benchei, L., 2019, Școala de vară la Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa” București – modulul de ornitologie, *Pedagogie muzeală, Științele Naturii*, VI, Muzeul Județean Târgu Mureș, Editura Mega, Târgu-Mureș: 7–20.
4. <https://www.eea.europa.eu/ro/articles/un-mediu-sanatos-este-indispensabil>
5. <https://donnallong.com/nature-in-winter-an-overview/>

CHANGING PERCEPTIONS OF NATURE THROUGH MUSEUM PEDAGOGY ACTIVITIES (Abstract)

In recent years, globalisation is having an increasing impact on life on Earth, leading to a growing reduction in biodiversity. Thus, the conservation of fauna and flora is one of the most topical issues of the last decade, and concerns not only the protection of certain species, but also of ecosystems and their interactions. Activities are needed to illustrate the importance of nature to society, and museums can be important tools in shaping the relationship between man and the environment.

Through the museum pedagogy programme *Nature and the Magic of Winter*, which took place between November and December 2022, the aim was to highlight information related to the characteristic aspects of nature during the cold season (e.g. animal migration, changes in the trophic regime, coniferous-forest differences), as well as to enhance the museum's heritage, through the creation of a mini-exhibition in which representatives of various taxonomic groups from the museum's collections were exhibited.

The participants in this programme (secondary and high school students) had to go through three stages. The first consisted of the creation of thematic works in which the participants presented their vision of how nature reveals itself during the cold season. In the second stage they visited the museum and held museum pedagogy workshops, and the last stage consisted of organising a concert and opening the temporary exhibition *Nature and the Magic of Winter*.

Fig. 1: Amenajarea sălii pentru desfășurarea atelierelor.

Fig. 2: Organizarea meselor de lucru pentru desfășurarea atelierelor.

Fig. 3: Realizarea decorațiunilor din materiale prietenoase cu mediul.

Fig. 4: Exemple de decorațiuni realizate în cadrul atelierelor.

Fig. 5: Aspecte din timpul concertului tematic.

ATELIER DE CREAȚIE „ECOBLUE” – MODEL DE EDUCAȚIE PENTRU MEDIU

Mariana CUZIC¹, Viorel CUZIC¹

¹Institutul de Cercetări Eco-Muzeale *Gavrilă Simion*, str. Progresului nr.32,
RO-820009 Tulcea, marianacuzic@yahoo.com

Rezumat

Atelierul de creație „EcoBlue” – *model de educație pentru mediu*, având ca temă protejarea mărilor și oceanelor, a fost organizat de Organizația Neguvernamentală Ecologistă *Mare Nostrum* din Constanța, în parteneriat cu Centrul Muzeal Ecoturistic Delta Dunării din cadrul Institutului de Cercetări Eco-Muzeale *Gavrilă Simion* din Tulcea, în data de 21 octombrie 2022.

Evenimentul a făcut parte din programul de activități educative din cadrul proiectului *Creșterea gradului de conștientizare a publicului și reducerea deșeurilor marine în vederea protecției ecosistemului Mării Negre – LitOUte*, implementat de Organizația Neguvernamentală Ecologistă *Mare Nostrum* din Constanța.

Introducere

Organizația Neguvernamentală Ecologistă *Mare Nostrum* din Constanța, în parteneriat cu Centrul Muzeal Ecoturistic Delta Dunării (C.M.E.D.D.), din cadrul Institutului de Cercetări Eco-Muzeale *Gavrilă Simion* din Tulcea (I.C.E.M.), au susținut, în data de 21 octombrie 2022, atelierul de creație „EcoBlue” – *model de educație pentru mediu*, având ca temă protejarea mărilor și oceanelor.

Evenimentul a făcut parte din programul de educație pentru mediu din cadrul proiectului *Creșterea gradului de conștientizare a publicului și reducerea deșeurilor marine în vederea protecției ecosistemului Mării Negre – LitOUte*, implementat de Organizația Neguvernamentală Ecologistă *Mare Nostrum* din Constanța (Fig 1).

Acest eveniment a fost dedicat publicului școlar și cadrelor didactice din județul Tulcea, precum și specialiștilor în educație muzeală, cu scopul de a le oferi acestora idei și modele de bune practici în activități educaționale de mediu, precum și sprijin în demersul de aderare la Rețeaua Europeană a Școlilor Albastre.

Evenimentul a fost moderat de Andreea Ionașcu și Anca Panait, coordonatoare a departamentului *Educație*, din cadrul Organizației Neguvernamentale Ecologice *Mare Nostrum* din Constanța.

Materiale și metode

Atelierul de creație „EcoBlue” – *model de educație pentru mediu* a cuprins diverse activități de educație non-formală, având ca temă protejarea mărilor și oceanelor prin identificarea, gestionarea și diminuarea surselor de deșeuri. Acestea s-au desfășurat diferențiat, în funcție de vârstă și de nivelul de instruire al participanților, în două intervale orare și anume: pentru preșcolari și elevi, în intervalul orar 10⁰⁰–14⁰⁰, iar pentru cadre didactice și specialiști în educație muzeală, între orele 15⁰⁰–17⁰⁰.

Atelierul s-a desfășurat în următoarele secvențe de lucru:

1. Atelierul de creație „EcoBlue” pentru copii

Număr optim de participanți: 10–20.

Durată: 30 minute, cu pauză de 15 minute.

Materiale necesare: carton, creioane colorate, markere, hârtie colorată, lipici, materiale de natură organică (cochilii de scoici și melci, stele de mare) și deșeuri reciclabile (recipiente de plastic, sticlă, metal, cartoane) (Fig. 2).

Tehnici de lucru: realizarea unor obiecte de artă cu elemente naturale, *plastic-art* (pet-art), *metal art* (can-art) și *paper-art* (papier mache).

Grup țintă: copiii-vizitatori ai muzeului.

Spațiu de desfășurare: sediul Centrului Muzeal Ecoturistic Delta Dunării din Tulcea.

Copiii veniți în vizită la muzeu au fost invitați să participe la o activitate teoretică și la o activitate practică, în cadrul atelierului „EcoBlue”. Activitatea teoretică a constat în transferarea către participanți a informațiilor referitoare la necesitatea protejării mărilor și oceanelor, precum și a gestionării eficiente a deșeurilor. Activitatea practică a constat în confecționare de felicitări, magneți și rame foto, din materiale preluate din natură și din deșeuri reciclabile (Fig. 3).

Obiectele realizate le-au fost dăruite, ulterior, copiilor participanți. De asemenea, le-au fost înmânate diplome de participare. Apoi, li s-a sugerat să viziteze expoziția de afișe *Fii tu un model pentru ceilalți! Aruncă la coș!*, realizată de Organizația Neguvernamentală Ecologistă *Mare Nostrum*, în colaborare cu câteva unități școlare din județul Constanța și prezentată la Centrul Muzeal Ecoturistic Delta Dunării, în perioada octombrie-noiembrie 2022.

2. Atelierul de creație „EcoBlue” pentru cadre didactice și specialiști în educație muzeală

Număr optim de participanți: 20–30 persoane.

Durata: 60 minute, cu o pauză de 20 minute.

Materiale necesare: flip-chart, carton, creioane colorate, markere, hârtie colorată, lipici, elemente din natură și deșeuri reciclabile (recipiente de plastic, sticlă, metal, cartoane).

Tehnici de lucru: realizarea unor obiecte de artă cu materiale preluate din natură, *plastic-art* (pet-art), *metal art* (can-art) și *paper-art* (papier mache).

Grup țintă: cadre didactice din învățământul preșcolar și preuniversitar, cercetători, muzeografi și conservatori din muzeu.

Spațiu de desfășurare: sediul Centrului Muzeal Ecoturistic Delta Dunării – I.C.E.M. Tulcea.

Cadrele didactice și specialiștii în educație muzeală înscriși la atelierul „EcoBlue” au participat, într-o primă etapă a programului, la instruirea teoretică prin intermediul unei prezentări Power Point și a unei scheme, prezentată pe dispozitiv Flip chart, susținută de către moderatorii atelierului, iar în etapa practică, participanții au avut de rezolvat mai multe teme de lucru. În acest sens, au fost constituite patru grupuri de lucru: două grupuri cu cadre didactice de la grădinițe, un grup mixt (cu cadre didactice din învățământul primar, gimnaziu și liceal) și un grup cu specialiști din muzeu (Fig. 4).

Fiecare grup a fost invitat, conform unor instrucțiuni specifice, să pregătească o prezentare în funcție de tema de pe biletul extras, din cele patru bilete cu temele propuse de organizatori (Fig. 5). Înainte de începerea activității practice, participanții din fiecare grup au avut posibilitatea de a solicita de la organizatori informații referitoare la elementele și metodele ce pot fi folosite în expunerea pe care trebuiau să o pregătească. Din fiecare grup s-au desemnat câte doi reprezentanți care au expus, rând pe rând, materialul pregătit în cadrul grupului de lucru, argumentându-și opțiunile și schimbând impresii în raport cu fiecare alegere tematică.

Exemplu de temă la un grup de lucru

Grupul de lucru numărul 3, de la Grădinița cu Program Prelungit nr. 17 Tulcea, a primit, ca temă, să conceapă o poveste pentru preșcolari, în care să utilizeze materialele puse la dispoziție pe masa de lucru și să urmeze instrucțiunile de pe biletul de participare (Fig. 6).

După consultări între membrii grupului s-a trecut la prezentarea produsului, respectiv a poveștii:

Povestea lui Asos și Axius

În adâncurile Mării Negre, marea ce se află lângă țara noastră, trăia odată un delfin pe nume Axius. Într-o zi, în timp ce se juca cu prietenul lui, peștișorul Nemo, Axius văzu în depărtare cum sclipește ceva. În timp ce se întreba ce ar putea fi, încet, încet se apropia un alt delfin, pe nume Asos, mult mai diferit decât el, dar care avea câteva accesorii nemaivăzute.

– *Hei, dar ce sunt aceste lucruri? De ce porți așa ceva? Ce e aia? E de mâncat?*

– *Hahahahaha, dragă Axius, bineînțeles că nu știi! Tu, doar stai aici și îți pierzi vremea cu Nemo, în timp ce eu devin din ce în ce mai frumos.*

Asos, celălalt delfin, era atât de urât pentru că se gătea cu absolut orice găsea pe nisipurile mării: avea ochelari ce erau mult mai mari decât capul, avea o fundă murdară și ruptă pe cap, o cravată pe piept. Odată, a purtat chiar și niște chiloței găsiți pe nisip.

– *Asos, dar eu nu am mai văzut niciodată astfel de lucruri, de unde le-ai luat?*

– *Cum adică de unde le-am luat? Vino cu mine la țărm, pe nisip, să veezi câte lucruri poți lua de acolo! Vezi ce cravată frumoasă am eu?*

– *Dar, dragă, mie nu mi se pare că aceste lucruri te fac mai frumos, ba din contră! Nu sunt potrivite pentru noi, animalele din apă. Acestea sunt gunoaiele unor oameni!!*

– *Eeeei, dragă, gunoiul unuia este comoara altuia!*

– *În cartierul meu subacvatic nu am găsit niciodată astfel de lucruri pe care tu le numești frumoase. Oamenii care vin pe aici sunt foarte responsabili și atenți și au grijă de apa mea, ca să pot fi un delfin sănătos!*

– *Eu am întâlnit oameni care mi-au lăsat mărgelile, pahare din plastic, ba chiar și niște chiloți.*

– *Asos! Te vei îmbolnăvi dacă vei purta astfel de lucruri, uită-te și tu că această cravată îți face bube pe piele și, vai!, ochelarii aceștia sunt spărți, ți-a intrat un ciob în ochi. Ești deosebit așa cum ești, nu trebuie să te împopoțonezi cu mizeriile oamenilor. Unii oameni sunt atât de iresponsabili încât, în loc să arunce gunoiul la tomberon, îl lasă pe nisip sau, mai rău, în mare. Nu este sănătos să porți așa ceva!*

– *Crezi că mi-ar sta bine și fără aceste lucruri?*

Asos își dădu jos ochelarii și restul accesoriilor. Avea atâtea bube pe față, săracul!

– *Ești minunat! Să nu îți mai distrugi sănătatea cu astfel de lucruri. Vezi, te-ai rănit!*

Peste câteva zile, Axius se duce în vizită la Asos să vadă dacă pielea lui s-a refăcut.

– *Ah, cred că am înghițit un dop! spune Asos.*

– *Ce este acela un dop?*

– *Eh, știi că mi-ai spus tu de oamenii aceia iresponsabili care aruncă gunoaie în apă? Ei bine, aruncă și dopuri de la sticlele de băuturi, pe care le-au consumat, și uneori mă mai înec cu ele.*

– *Trebuie să pleci din acest cartier mizerabil! Pielea ta abia și-a revenit, nu poți risca să te îmbolnăvești mai tare!*

De atunci, cei doi delfini au locuit împreună într-un cartier curat, și au trăit o viață sănătoasă și fără gunoaie. Asos se mai gândește uneori la foștii săi prieteni pe care i-a pierdut din cauza gunoaielor lăsate de oameni în mare...

Sfârșit!

Toți participanții la atelier au primit câte o mapă cu materiale de promovare a proiectului și certificate de participare, iar la finalul acestuia au fost invitați să viziteze expoziția de afișe **Fii tu un model pentru ceilalți! Aruncă la coș!**, organizată de **Organizația Neguvernamentală Ecologistă Mare Nostrum**, în colaborare cu câteva unități școlare din județul Constanța, realizată în cadrul proiectului LitOUTer (Fig. 7, 8).

Concluzii

Prin Atelierul de creație *EcoBlue* s-a intenționat instruirea reprezentanților grupurilor țintă pe tema *Deșeurile marine*, prin prezentarea unor idei de activități și de modele de bună practică, pe care le vor putea exersa ulterior în diverse activități de educație pentru mediu, desfășurate la școală, în muzeu, la cluburile de joacă sau acasă, cu familia.

BIBLIOGRAFIE

1. BUCOVALĂ, Carmen, CÂNDEA, Mihaela, 2015, *Metode moderne de educație pentru dezvoltarea durabilă*, Constanța.
2. <https://www.marenostrum.ro>

WORKSHOP „ECOBBLUE” – MODEL OF EDUCATION FOR THE ENVIRONMENT (Abstract)

The “EcoBlue Creative Workshop – Model of Environmental Education”, with theme The protecting the seas and oceans, was organized by the Ecologist Nongovernment Organization *Mare Nostrum* from Constanța in partnership with the Danube Delta Ecotourism Museum Center/ *Gavrilă Simion* Eco-Museum Research Institute of Tulcea, on 21st of October 2022.

The event was part of the program of educational activities framed in the Project Raising public awareness and reducing marine waste in order to protect the Black Sea ecosystem – LitOUTe, implemented by the Ecologist Nongovernment Organization *Mare Nostrum* from Constanța.

Fig. 1: Materiale de promovare a proiectului.

Fig. 2: Materiale de lucru în cadrul atelierului.

Fig. 3: Aspect din timpul desfășurării atelierului Eco pentru copii.

Fig. 4: Grupurile de lucru 1, 2, 3 și 4.

Fig. 5: Etape de lucru în cadrul grupurilor.

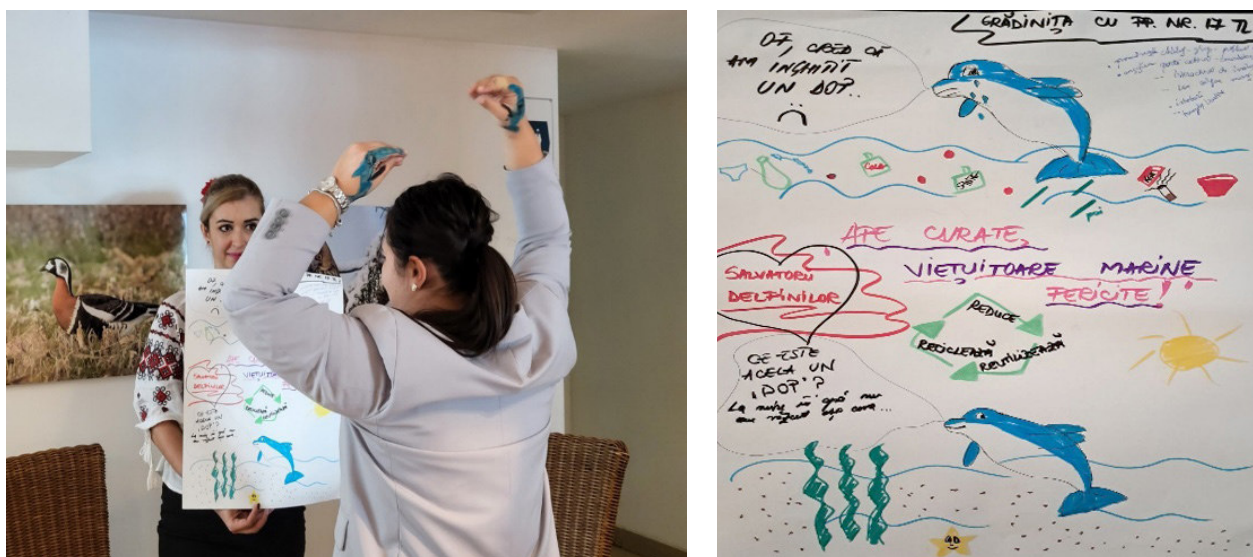

Fig. 6: Grupul de lucru numărul 3 – Povestea lui Asos și Axis.

Fig. 7: Premierea participanților.

Fig. 8: „Educăm împreună pentru a schimba lumea!”.

ACTIVITATEA DE PEDAGOGIE MUZEALĂ „INTRODUCERE ÎN BOTANICĂ”

Adina-Nicoleta POP

Muzeul Țării Crișurilor – Complex Muzeal, str. Armatei Române nr. 1A,
RO-410087 Oradea, adina.nicoleta.pop@gmail.com

Rezumat

Muzeul Țării Crișurilor – Complex Muzeal din Oradea a demarat, în 15 iunie 2022, programul de pedagogie muzeală „Atelierele de vară ale Muzeului Țării Crișurilor Oradea”. În cadrul acestui program, s-a desfășurat un atelier tip curs de pedagogie muzeală, intitulat „Introducere în botanică”, care avut drept scop valorificarea colecției de botanică a Secției de Științe Naturale.

Atelierul, destinat elevilor cu vârste cuprinse între 8 și 15 ani, a urmărit familiarizarea participanților cu tehnicile de herborizare, preparare și întocmire a herbarelor muzeale. Activitatea a avut și o componentă de tipul „hands-on” (învățare prin experiență).

Introducere

Muzeul Țării Crișurilor – Complex Muzeal din Oradea a demarat, în 15 iunie 2022, programul de pedagogie muzeală „Atelierele de vară ale Muzeului Țării Crișurilor Oradea”, destinate elevilor, cu scopul de a le oferi acestora oportunități de învățare și de dezvoltare a unor abilități prin metode educative non-formale.

În cadrul acestui program, s-a desfășurat un atelier tip curs de pedagogie muzeală, intitulat „Introducere în botanică”, care avut drept scop valorificarea colecției de botanică a Secției de Științe Naturale.

Atelierul, destinat elevilor cu vârste cuprinse între 8 și 15 ani, a urmărit familiarizarea participanților cu tehnicile de herborizare, preparare și întocmire a herbarelor muzeale.

Activitatea a avut și o componentă de tipul „hands-on”. Astfel, printr-un mod antrenant de învățare, de transmitere a informațiilor prin metode captivante, cu scopul de a facilita înțelegerea funcției și a contextului muzeului, dovezilor materiale ale patrimoniului cultural și natural (Tișliar, 2017), elevii au fost implicați în activități de observare, manipulare și experimentare a modalităților de herborizare din muzee.

Prin utilizarea unor metode ale educației non-formale, s-a încercat stimularea interesului elevilor participanți, interes adesea definit ca fiind o relație persoană-obiect specifică subiectului, care apare din interacțiunea unui individ cu mediul (Schiefele, 1991; Krapp, 2005). Stimularea interesului poate influența nivelul de învățare al elevilor, performanța lor academică și calitatea experienței de învățare (Schiefele, 1991; Schiefele et al., 1993; Hidi & Renninger, 2006), îi poate motiva, le oferă o experiență mai realistă și mai interesantă (Nott & Wellington, 1996; Franklin & Peat, 2005), conduce la rezultate motivaționale și atitudini pozitive. Elevii manifestă un interes mai mare pentru acele activități percepute ca fiind plăcute, agreabile, stimulente și importante (Holstermann et al., 2009).

Materiale și metode

Atelierul de pedagogie muzeală „Introducere în botanică” s-a desfășurat în fiecare lună din vara anului 2022, într-o zi dedicată, după cum urmează: 28 iunie 2022, 19 iulie 2022 și 23 august 2022.

Pe parcursul activității s-au urmărit dezvoltarea conceptului *Planta – organism viu*, prin:

- identificarea unor grupe de viețuitoare din regnul Plantae;
- prezentarea organelor componente ale unei plante (organe vegetative și organe de înmulțire);
- prezentarea ciclului de viață al plantelor;
- prezentarea rolului fotosintezei în viața plantelor.

Discuții

Activitatea a constat într-o **parte teoretică** – o prezentare Power Point, care a inclus informații referitoare la:

- unele grupe de viețuitoare din regnul Plantae (mușchi, ferigi, gimnosperme și angiosperme);
- organele vegetative ale unei plante cu flori: rădăcină, tulpină, frunze – cu exemplificări;
- organele de înmulțire ale unei plante cu flori: flori, fructe, semințe – cu exemplificări;
- ciclul de viață al unei plante: noțiuni de creștere și dezvoltare a plantelor, de plante anuale, bienale și perene – cu exemplificări;
- fotosinteză.

Partea practică (Fig. 2–8) a activității a fost, în majoritate de tipul „hands-on” (învățare prin experiență). Elevii au fost implicați în activități de observare, manipulare și experimentare.

Li s-au pus la dispoziție frunze și fructe de la câteva specii de plante. Astfel, au putut observa îndeaproape părțile componente ale unei frunze: teacă, pețiol și limb; au putut atinge nervurile limbului frunzei; au înțeles importanța frunzelor în viața plantelor.

De asemenea, s-au familiarizat cu câteva tipuri de fructe: fructe uscate – dehiscente și indehiscente, fructe cărnoase, cu noțiunea de *herbar* – o colecție de plante uscate prin presare, aranjate pe coli speciale. Li s-a prezentat o *mapă de herbar*, precum și tehnicile de herborizare, preparare și întocmire a herbarelor muzeale și de conservare preventivă a colecțiilor de plante în depozitele muzeale.

În acest sens, li s-a pus la dispoziție material botanic proaspăt, precum și material botanic herborizat – o *coală de herbar* din colecția botanică a muzeului – cu o plantă montată și conservată. Au avut șansa și ocazia să examineze îndeaproape o coală de herbar, să se familiarizeze cu modul de etichetare a plantelor.

Caietul de lucru pe care l-au realizat la finalul activității a fost bogat documentat cu noțiuni și imagini, care ne îndreptățesc să credem că viitorii biologi se află printre noi și patrimoniul cultural al muzeelor este și va fi în siguranță și în viitor.

S-au utilizat metode didactice activ-participative, precum: expunerea, conversația, învățarea prin descoperire, învățarea cu ajutorul modelelor.

Activitatea a fost promovată prin mijloace proprii: site-ul muzeului, facebook, afiș (Fig. 1).

Concluzii

Pornind de la faptul că programele școlare pentru disciplinele de biologie nu prevăd activități practice de alcătuire a herbarelor, ne-am propus să exploatăm această nișă, pentru a ne adresa publicului nostru cel mai numeros, copiii și elevii.

Activitățile din cadrul programelor de pedagogie muzeală completează curricula școlară pentru disciplinele de biologie – în cazul de față, pentru disciplina Botanică, și îi și apropie pe tinerii participanți, prin activități ludice, de muzeu.

BIBLIOGRAFIE

1. Franklin, S., Peat, M., 2005, Virtual versus real: an argument for maintaining diversity in the learning environment. *International Journal of Continuing Engineering Education and Life Long Learning*, **15**: 67–78.
2. Hidi, S., Renninger, K. A., 2006, The four-phase model of interest development. *Educational Psychologist*, **41**: 111–127.
3. Holtermann, N., Grube, D., Bögeholz, S., 2009, Hands-on Activities and Their Influence on Students' Interest, *Research in Science Education*, **40**(5):743–757.
4. Krapp, A., 2005, Basic needs and the development of interest and intrinsic motivational orientations. *Learning and Instruction*, **15**: 381–395.
5. Nott, M., Wellington, J., 1996, When the black box springs open: practical work in schools and the nature of science. *International Journal of Science Education*, **18**: 807–818.
6. Schiefele, U., 1991, Interest, learning, and motivation. *Educational Psychologist*, **26**: 299–323.
7. Schiefele, U., Krapp, A., Schreyer, I. 1993, Metaanalyse des Zusammenhangs von Interesse und schulischer Leistung. *Zeitschrift für Entwicklungspsychologie und Pädagogische Psychologie*, **25**: 120–148.
8. Tișliar, P., 2017, The Development of Informal Learning and Museum Pedagogy in Museums, *European Journal of Contemporary Education*, **6**(3): 586–592.

MUSEUM PEDAGOGY ACTIVITY „INTRODUCTION TO BOTANY” (Abstract)

The Țării Crișurilor Museum Complex of Oradea started on June 15, 2022, the museum pedagogy program “Summer workshops of the Țării Crișurilor Museum Oradea”. Within this program, a workshop was held, entitled “Introduction to Botany”, which aimed to valorize the botany collection of the Natural Sciences Section.

The workshop, aimed at pupils between 8 and 15 years old, sought to familiarize the participants with techniques of herborization, preparation and elaboration of museum herbaria. The activity also had a mostly hands-on component.

Fig. 1: Afișul „Atelierelor de vară ale Muzeului Țării Crișurilor” – postat pe facebook și site-ul muzeului.

Fig. 2-8: Imagini din cadrul atelierului „Introducere în botanică” (foto: Szabó Alexandru).

Muzeul Județean Mureș
Secția de Științele Naturii

str. Horea nr. 24, 540036 Târgu Mureș, România

Tel. (+40) 365 430 390

E-mail: muzeu_stn_ms@yahoo.com

Website: www.muzeulmures.ro

ISSN 2392-7860